

Univerza v Ljubljani

Pravna fakulteta

DOLOČITEV VELIKOSTI NUJNEGA DELEŽA

(magistrsko diplomsko delo)

Avtorica: Nina Hančič

Mentorica: Prof. dr. Viktorija Žnidaršič Skubic

Ljubljana, februar 2018

Univerza v Ljubljani

Pravna fakulteta

DOLOČITEV VELIKOSTI NUJNEGA DELEŽA

(magistrsko diplomsko delo)

Avtorica: Nina Hančič

Mentorica: Prof. dr. Viktorija Žnidaršič Skubic

Ljubljana, februar 2018

POVZETEK

DOLOČITEV VELIKOSTI NUJNEGA DELEŽA

Svoboda oporočnega razpolaganja je v slovenskem pravnem redu vsebinsko omejena z ustanovo nujnega dedovanja. Zapustnik je v razpolaganjih s svojim premoženjem omejen tako za primer smrti, kot za časa življenja. Velikost nujnega deleža se namreč ne ugotavlja na podlagi čiste vrednosti zapuščine, pač pa na podlagi obračunske vrednosti zapuščine, pri kateri se čisti vrednosti zapuščine doda tudi vrednost nekaterih daril, ki jih je zapustnik podaril za časa svojega življenja. Zakon natančno določa osebe z lastnostjo nujnega dediča, pripadajoče kvote in način ugotovitve končne vrednosti skupnega in posameznega nujnega deleža. V praksi pogosto prihaja do sporov o obstoju pravice do nujnega deleža, o izpolnjevanju zakonsko določenih pogojev, o tem ali določeno premoženje spada v zapuščino zapustnika ter o namenu in naravi posameznih pravnih poslov zapustnika, ki so pomembni za ugotavljanje velikosti nujnega deleža. Teoretiki opozarjajo na preširoko določen krog oseb, ki so upravičene do nujnega deleža ter na togost zakonsko določenih kvot. S pomočjo zakonodaje drugih evropskih držav, mnenji ter predlogi teorije, so v nalogi navedeni predlogi možnih sprememb. Predlogi gredo predvsem v smeri ožjenja kroga nujnih dedičev, omogočanja prilagajanja velikosti posameznega nujnega deleža, upoštevanja finančne preskrbljenosti nujnega dediča in upoštevanja dejstva spremenjenih družbenih razmer in družinskih odnosov.

KLJUČNE BESEDE: nujni delež, svoboda testiranja, čista vrednost zapuščine, obračunska vrednost zapuščine, darilo.

SUMMARY

DETERMINATION OF THE SIZE OF COMPULSORY PORTION

In Slovenian legal order, the freedom of testamentary disposal is restricted in substance by institution of the necessary inheritance. In disposition of his property, the decedent is limited both, in the case of death as for the time of life as the size of the compulsory portion is not determined on the basis of the net value of the legacy, but on the calculated value at which some of the gifts that decedent had given during his lifetime are added to the net value of the legacy. The Law specifies persons with the characteristic of a forced heir, the corresponding quota and the method of determining the final value of the total and individual compulsory portion. In practice, there often arise disputes about the existence of the right to a compulsory portion, the fulfillment of the statutory conditions, whether the particular property belongs to the legacy of the deceased and on the purpose and nature of individual legal transactions of the deceased that are important in determining the size of the compulsory portion. Theorists draw attention to a rather wide range of people who are entitled to a compulsory portion and to the stiffness of the statutory quotas. With the help of the legislation of other European countries, opinions and propositions of the theory, the paper presents proposals for possible changes. The proposals are leaning towards narrowing of the circle of forced heirs, allowing the adjustment of the size of each compulsory portion, taking into account the financial provision of the forced heir and in towards taking into account the fact of changed social conditions and family relationships.

KEY WORDS: compulsory portion, the freedom of testamentary disposal, the net value of the legacy, the calculated value of the legacy, gift.

KAZALO

1.	UVOD.....	1
2.	POJEM NUJNEGA DEDOVANJA	3
3.	PРАВNA NARAVA NUJNEGA DEDOVANJA	4
4.	NUJNI DEDIČI	7
5.	NUJNI DELEŽ	9
5.1	DEDNA NEVREDNOST.....	10
5.2	RAZDEDINJENJE IN ODVZEM NUJNEGA DELEŽA V KORIST POTOMCEV.....	11
5.3	ODPOVED NEUVEDENEMU DEDOVANJU.....	13
5.4	(NE)UVELJAVLJANJE NUJNEGA DELEŽA	15
5.5	INSTITUT ZMANJŠANJA ALI POVEČANJA ZAKONITEGA DEDNEGA DELEŽA	16
6.	DOLOČITEV VELIKOSTI NUJNEGA DELEŽA.....	17
6.1	ČISTA VREDNOST ZAPUŠČINE	18
6.1.1	AKTIVA ZAPUŠČINE.....	18
6.1.1.1	IZLOČITEV V KORIST POTOMCEV	20
6.1.1.2	IZLOČITEV GOSPODINJSKIH PREDMETOV.....	22
6.1.1.3	SOCIALNA POMOČ	22
6.1.2	PASIVA ZAPUŠČINE	25
6.2	OBRAČUNSKA VREDNOST ZAPUŠČINE	26
6.2.1	DARILO	27
6.2.2	DOLOČBE OBLIGACIJSKEGA ZAKONIKA.....	30
6.2.3	PRIKRAJŠANJE NUJNEGA DELEŽA	35
6.2.4	VRAČUNANJE DARIL IN VOLIL V DEDNI DELEŽ.....	38
7.	NUJNO DEDOVANJE IN ZAKON O DEDOVANJU KMETIJSKIH GOSPODARSTEV.....	41
8.	PREDLOGI SPREMEMB VELJAVNE UREDITVE.....	45
9.	ZAKLJUČEK	50
10.	LITERATURA IN VIRI.....	52
10.1	LITERATURA.....	52
10.2	VIRI.....	53

1. UVOD

Pravica do zasebne lastnine in dedovanja je v Sloveniji, podobno kot v drugih državah, varovana z Ustavo Republike Slovenije¹ (v nadaljevanju URS). Nalogo ureditve načina in pogojev prehoda premoženja umrle osebe na druge osebe pa URS nalaga zakonu.

Slovensko dedno pravo priznava dva dedna naslova na podlagi katerih lahko pravnoveljavno nastopi prehod premoženja zapustnika na njegove dediče, to sta zakon in oporoka.² V kolikor je zapustnik s svojim premoženjem oporočno razpolagal, ima oporočno dedovanje vselej prednost pred dedovanjem na podlagi zakona, saj je zakonodajalec sledil načelu, naj zapustnik s svojim lastnim premoženjem, ki ga je pridobil za časa življenja z delom ali kako drugače, razpolaga prosto po svoji volji.³

Tako pri dedovanju na podlagi zakona, kot pri dedovanju na podlagi veljavne oporoke, se je zakonodajalec odločil varovati osebe, ki so z zapustnikom v bližnjem osebnem ali sorodstvenem razmerju. Zakon o dedovanju⁴ (v nadaljevanju ZD) v primeru dedovanja na podlagi zakona določa zakonite dedne rede, ki so oblikovani glede na stopnjo sorodstvene vezi ali drugega osebnega razmerja z zapustnikom. V primeru oporočnega dedovanja pa zakon nekatere izmed oseb, ki bi v konkretnem primeru prišle v poštev kot zakoniti dediči zapustnika, varuje z institutom nujnega deleža, ki zagotavlja, da osebam z lastnostjo nujnega dediča iz zapuščine pripade ustrezen del zapustnikovega premoženja.⁵

Pripadajoči nujni delež je sicer po velikosti manjši kot delež, ki bi dedičem pripadel če bi prišlo do dedovanja na podlagi zakona, a vseeno gre pri institutu nujnega deleža, kot ga pozna slovensko dedno pravo, za veliko omejevanje zapustnikove svobode pri odločanju komu želi zapustiti svoje premoženje.

¹ Ustava Republike Slovenije (Uradni list RS, št. 33/91-I, 42/97-UZS68, 66/00-UZ80, 24/03-UZ3a, 47, 68, 69/04-UZ14, 69/04-UZ43, 69/04-UZ50, 68/06-UZ121, 140, 143, 47/13-UZ90, 97, 99 in 75/16-UZ70a).

² V. Žnidaršič Skubic, Dedna pogodba, VI. dnevi civilnega prava, Inštitut za primerjalno pravo, Ljubljana, Portorož, 2008, str. 372.

³ K. Zupančič, Temeljna načela dednega prava, Pravni letopis 2008, Let. 2009, Inštitut za primerjalno pravo, Ljubljana, str. 82.

⁴ Zakon o dedovanju (Uradni list SRS, št. 15/76, 23/78, Uradni list RS, št. 13/94-ZN, 40/94-odl. US, 117/00-odl. US, 67/01, 83/01-OZ, 73/04-ZN-C, 31/13-odl. US in 63/16).

⁵ J. Šinkovec, B. Tratar, Veliki komentar zakona o dedovanju s sodno prakso, Primath, Ljubljana 2005, str. 107.

Določen del zapustnikovega premoženja je tako rezerviran za nujne dediče in ta z njim, bodisi za časa življenja bodisi za primer smrti, ne sme razpolagati na način, ki bi privedel do prikrajšanja nujnih dedičev.⁶ Da bi ugotovili kolikšen je ta del in kolikšna je velikost posameznih nujnih deležev, je najprej potrebno ugotoviti komu v konkretnem primeru zakon sploh priznava pravico do nujnega deleža in nato slediti preciznim določbam ZD, ki določa postopek ugotovitve končne vrednosti nujnega deleža.

V nalogi bom v prvem delu predstavila teoretično podlago ustanove nujnega deleža ter trenutno veljavno ureditev slovenskega dednega prava. V nadaljevanju se bom osredotočila na podrobne določbe zakona o ugotavljanju velikosti nujnega deleža in tem določbam pripadajočo sodno prakso.

Namen naloge je izluščiti najpogostejše probleme, ki v praksi vodijo do sporov med dediči in s pomočjo zakonodaje drugih evropskih držav in dednopravne teorije razmisliti o vprašanju ali je trenutna ureditev instituta nujnega deleža in ugotavljanje njegove velikosti v slovenskem pravnem prostoru primerna ali pa je morda čas za poglobljen razmislek o spremembah omejevanja posameznikov pri njihovih odločitvah o razpolaganju s svojim premoženjem za primer smrti.

⁶ K. Zupančič, V. Žnidaršič Skubic, Dedno pravo, Uradni list, Ljubljana 2009, str. 93.

2. POJEM NUJNEGA DEDOVANJA

Načelo svobodnega oporočnega razpolaganja, kot eno izmed treh temeljnih načel slovenskega dednega prava, zapustniku omogoča, da svobodno, po svoji volji razpolaga s svojim premoženjem za primer smrti.⁷ V skladu s tem načelom ima oporočno dedovanje prednost pred zakonitim dedovanjem.⁸ Zakonodajalec pa je z institutom nujnega dedovanja zapustnikovo svobodo testiranja vsebinsko omejil.⁹

ZD določa, da lahko oporočitelj z oporoko razpolaga na način in v mejah kot to določa zakon. V 26. členu ZD določa, da imajo nujni dediči pravico do dela zapuščine, s katerim zapustnik ne more razpolagati. Del zapuščine, s katerim zapustnik ne more razpolagati, imenujemo rezervirani del zapuščine. S preostalim, razpoložljivim delom, zapustnik svobodno razpolaga v skladu s svobodo oporočnega razpolaganja.¹⁰

Institut nujnega deleža pa zapustnika ne omejuje le v razpolaganjih s premoženjem za primer smrti (razpolaganja *mortis causa*), temveč tudi v razpolaganjih za časa življenja (razpolaganja *inter vivos*). V kolikor zapustnik prekorači vrednost razpoložljivega dela zapuščine, lahko pride tudi do vračanja daril, ki jih je zapustnik poklonil še za časa življenja. Če namreč zapustnik z oporočnim razpolaganjem in z darili med živimi prekorači vrednost razpoložljivega dela zapuščine, gre po zakonu za prikrajšanje nujnega deleža.¹¹

Nujni dedič lahko zahteva nujni delež pri oporočnem dedovanju in pri zakonitem dedovanju, če je do prikrajšanja nujnega deleža prišlo z darili med živimi.¹² Prikrajšanje se na zahtevo nujnega dediča odpravi z zmanjšanjem oporočnih razpolaganj, v kolikor

⁷ Za temeljni načeli dednega prava v slovenskem prostoru štejeta še načelo dedovanja v družini ter načelo vesoljnega nasledstva oz. univerzalna sukcesija. K. Zupančič, Temeljna načela dednega prava, Pravni letopis 2008, Let. 2009, Inštitut za primerjalno pravo, Ljubljana, str. 81.

⁸ K. Zupančič, V. Žnidaršič Skubic, Dedno pravo, Uradni list, Ljubljana 2009, str.32 in nasl..

⁹ K. Zupančič, Temeljna načela dednega prava, Pravni letopis 2008, Let. 2009, Inštitut za primerjalno pravo, Ljubljana, str. 83.

¹⁰ A. Finžgar, Zbirka razprav iz dednega prava, Pravna fakulteta v Ljubljani, Ljubljana 1960, str. 35.

¹¹ J. Šinkovec, B. Tratar, Veliki komentar zakona o dedovanju s sodno prakso, Primath, Ljubljana 2005, str. 146.

¹² A. Finžgar, Zbirka razprav iz dednega prava, Pravna fakulteta v Ljubljani, Ljubljana 1960, str.38.

pa se prikrajšanja na ta način ne da odpraviti, pride do vračanja daril.¹³ S tem se varujejo interesi zapustnikovih najbližjih svojcev.¹⁴

Pravica do nujnega deleža se primarno uveljavlja v zapuščinskem postopku, možna pa je tudi samostojna pravda ali napotitev na pravdo s strani zapuščinskega sodišča v primerih, v katerih je sporna dejanska podlaga zahtevka nujnega dediča.¹⁵

Institut nujnega deleža zgodovini omejevanja oporočne svobode ni tuj. Skozi čas pa se je spreminjal namen instituta. Namen varovanja določenih upravičencev, kot nujnih dedičev, je temeljil na ohranjanju premoženja v rodbini ter zagotavljanju preskrbe in materialne varnosti zapustnikovim najbližjim svojcem, na varovanju družine ter končno na družinski solidarnosti. S spremembo razmer v družbi in spremljajočo spremembo vloge družine se obstoj in ureditev instituta nujnega deleža postavlja pod velik vprašaj.¹⁶

3. PRAVNA NARAVA NUJNEGA DEDOVANJA

Teorija meni, da gre pri nujnem dedovanju za zakonito dedovanje posebne vrste, saj ima nujni dedič pravico do nujnega deleža pod pogojem, da je upravičen dedovati po zakonitem dednem redu, velikost nujnega deleža pa se določa v razmerju do zakonitega dednega deleža.¹⁷ Za določitev velikosti nujnega deleža posameznega nujnega dediča je tako potrebno najprej ugotoviti, kolikšen del zapuščine bi ta konkretno dedoval, če bi prišlo do zakonitega dedovanja, nato pa izračunati višino njegovega nujnega deleža.¹⁸

Pravna narava instituta nujnega deleža je določena v 27. členu ZD. Zakonodajalec se je odločil za uporabo francoskega koncepta nujnega deleža, kot dedne pravice in ne za

¹³ VSL Sklep I Cp 76/2001, z dne 2.2.2001, <http://www.sodnapraksa.si/?q=id:55523&database%5BSOVS%5D=SOVS&database%5BIESP%5D=IESP&database%5BVDSS%5D=VDSS&database%5BUPRS%5D=UPRS&_submit=i%C5%A1%C4%8Di&page=0&id=55523> (15.9.2017).

¹⁴ S. Pavlin, Nujni dediči, Uradni list, Ljubljana 2012, str.79 in nasl..

¹⁵ Npr. kadar je potrebno ugotoviti obstoj pravice do nujnega deleža, obseg pravice do nujnega deleža, obstoj darila, vrednost darila itd.. V. Rijavec, Postopek v primeru nujnega dedovanja, Zbornik v čast Karla Zupančiča, Pravna fakulteta Univerze v Ljubljani, Ljubljana 2014, str.288-290.

¹⁶ K. Jamšek, Nujni delež, diplomska naloga, Ljubljana 2008, str.15,16.

¹⁷ K. Zupančič, V. Žnidaršič Skubic, Dedno pravo, Uradni list, Ljubljana 2009, str. 94.

¹⁸ Prav tam, str. 97. VSL sklep II Cp 150/2012, z dne 11.7.2012, <[http://www.sodnapraksa.si/?q=id:2012032113046545&database\[SOVS\]=SOVS&database\[IESP\]=IESP&database\[VDSS\]=VDSS&database\[UPRS\]=UPRS&_submit=i%C5%A1%C4%8Di&page=0&id=2012032113046545](http://www.sodnapraksa.si/?q=id:2012032113046545&database[SOVS]=SOVS&database[IESP]=IESP&database[VDSS]=VDSS&database[UPRS]=UPRS&_submit=i%C5%A1%C4%8Di&page=0&id=2012032113046545)> (15.9.2017).

germanski koncept, kjer gre pri pravici do nujnega deleža le za obligacijsko pravico.¹⁹ Slovensko pravo tako z zgledovanjem po francoskem sistemu rezerve nujnemu dediču nudi močnejše varstvo, kot bi mu pripadlo po germanskem sistemu, ki nujnemu dediču ponuja le terjatev do oporočnih dedičev. Po ZD gre namreč nujnemu dediču del vsake stvari in vsake pravice, ki sestavlja zapuščino, oporočitelj pa lahko določi, da dobi nujni dedič svoj delež v določenih stvareh, pravicah ali denarju.²⁰ V slovenskem pravu je torej nujni dedič pravi dedič, univerzalni zapustnikov naslednik, pri čemer sodna praksa navaja,²¹ da oporočitelj ne more spremeniti pravice nujnega dediča v obligacijskopравни zahtevek, v kolikor bi z oporoko določil, da nujni dedič dobi svoj delež v določenih stvareh, pravicah ali denarju. S tem, pravi sodišče, oporočitelj določi le način delitve zapuščine. Nujnemu dediču pripada alikvotni del zapuščine, nanj pa preidejo tako pravice, kot obveznosti zapustnika.²²

Po stališču sodne prakse ustanova nujnega deleža predstavlja omejitev svobode oporočnega razpolaganja, v katero oporočitelj ne more posegati niti tako, da bi lahko veljavno določil, naj bo nujni dedič izplačan s strani oporočnega dediča. Zapustnik torej lahko določi, naj nujni dedič dobi nujni delež v določenih stvareh, pravicah ali denarju, vendar to pomeni, da zapustnik lahko določi, kateri del zapuščine naj pridobi nujni dedič, ne pa tudi tega, da naj oporočni dedič prejme celotno zapuščino, v denarju pa naj izplača nujnega dediča. Določitev načina delitve zapuščine pa pride poštev samo v primeru, da zapuščina obsega tiste stvari, pravice ali denar, ki jih je oporočitelj namenil nujnim dedičem. V kolikor zapustnik ob smrti teh stvari, pravic ali denarja ni imel, takšno

¹⁹ J. Šinkovec, B. Tratar, Veliki komentar zakona o dedovanju s sodno prakso, Primath, Ljubljana 2005, str. 113.

²⁰ Člen 27. ZD, A. Finžgar, Zbirka razprav iz dednega prava, Pravna fakulteta v Ljubljani, Ljubljana 1960, str. 19.

²¹ VSL sklep II Cp 3064/2014, z dne 21.1.2015, <http://sodnapraksa.si/?q=obseg%20hipoteke&database%5BSOVS%5D=SOVS&database%5BIESP%5D=IESP&_submit=i%C5%A1%C4%8Di&rowsPerPage=20&page=2&id=2015081111385485> (15.9.2017). VSL Sklep I Cp 2770/2016, z dne 1.3.2017, <[http://www.sodnapraksa.si/?q=id:2015081111406241&database\[SOVS\]=SOVS&database\[IESP\]=IESP&database\[VDSS\]=VDSS&database\[UPRS\]=UPRS&_submit=i%C5%A1%C4%8Di&page=0&id=2015081111406241](http://www.sodnapraksa.si/?q=id:2015081111406241&database[SOVS]=SOVS&database[IESP]=IESP&database[VDSS]=VDSS&database[UPRS]=UPRS&_submit=i%C5%A1%C4%8Di&page=0&id=2015081111406241)> (15.9.2017).

²² V. Rijavec, Postopek v primeru nujnega dedovanja, Zbornik v čast Karla Zupančiča, Pravna fakulteta Univerze v Ljubljani, Ljubljana 2014, str. 274.

določilo v oporoki ne more obveljati in gre nujnim dedičem alikvotni del zapuščine, torej del vsake stvari in vsake pravice, ki sestavlja zapuščino.²³

Izjema velja v primeru dedovanja zaščitene kmetije. Zakon o dedovanju kmetijskih gospodarstev²⁴ (v nadaljevanju ZDKG) namreč določa, da se nujni delež izplača v denarju in le izjemoma v obliki prejema nepremičnin ali premičnin.²⁵ Podrobneje bo ureditev v ZDKG predstavljena v nadaljevanju.

²³ VSL sklep I Cp 2770/2016, z dne 1.3.2017, <[http://www.sodnapraksa.si/?q=id:2015081111406241&database\[SOVS\]=SOVS&database\[IESP\]=IESP&database\[VDSS\]=VDSS&database\[UPRS\]=UPRS&_submit=i%C5%A1%C4%8Di&page=0&id=2015081111406241](http://www.sodnapraksa.si/?q=id:2015081111406241&database[SOVS]=SOVS&database[IESP]=IESP&database[VDSS]=VDSS&database[UPRS]=UPRS&_submit=i%C5%A1%C4%8Di&page=0&id=2015081111406241)> (15.9.2017).

²⁴ Zakon o dedovanju kmetijskih gospodarstev (Uradni list RS, št. 70/95, 54/99-odl. US in 30/13).

²⁵ Člen 15/3 ZDKG. Na ta način zakon preprečuje drobitev zaščitene kmetije ter omogoča dediču zaščitene kmetije, da jo ta prevzame pod pogoji, ki ga preveč ne obremenjujejo.

4. NUJNI DEDIČI

Nujni dediči spadajo med zakonite dediče, pri čemer pa velja pripomniti, da niso vsi zakoniti dediči tudi nujni dediči.²⁶

ZD v 25. členu določa krog upravičencev do nujnega deleža. Zakonodajalec je nujne dediče razdelil v dve skupini: absolutni nujni dediči ter relativni nujni dediči.²⁷

Absolutni nujni dediči so zapustnikovi potomci, posvojenci in njihovi potomci, zapustnikov zakonec, zapustnikov zunajzakonski partner,²⁸ zapustnikov partner iz partnerske zveze,²⁹ zapustnikov partner iz neskljenjene partnerske zveze³⁰ ter zapustnikovi starši. Ti spadajo v krog nujnih dedičev že zaradi samega dejstva sorodstvene vezi ali zakonske oziroma partnerske zveze z zapustnikom.³¹ Relativni nujni dediči so zapustnikovi stari starši ter njegovi bratje in sestre. Relativni nujni dediči so upravičeni do nujnega deleža le v primeru, da so trajno nezmožni za delo ter nimajo potrebnih sredstev za življenje. Pogoja sta določena kumulativno.³²

Tako absolutni, kot relativni nujni dediči pa so upravičeni do nujnega deleža le, če so po zakonitem dednem redu upravičeni dedovati.³³ Tako kot pri dedovanju na podlagi zakona, tudi pri nujnem dedovanju velja načelo izključnosti, po katerem dediči bližnjega dednega reda izključujejo od dedovanja osebe bolj oddaljenega dednega reda. Prav tako velja tudi domneva o življenju spočetega otroka, na podlagi katere otrok, ki je ob zapustnikovi smrti že spočet, a še ni rojen, velja za rojenega pod pogojem, da se rodi

²⁶ A. Finžgar, Zbirka razprav iz dednega prava, Pravna fakulteta v Ljubljani, Ljubljana 1960, str. 28.

²⁷ K. Zupančič, V. Žnidaršič Skubic, Dedno pravo, Uradni list, Ljubljana 2009, str. 95.

²⁸ ZD v 4.a členu določa enakopravnost zakoncev in zunajzakonskih partnerjev.

²⁹ V skladu z Zakonom o partnerski zvezi (v nadaljevanju ZPZ) z dnem začetka uporabe tega zakona preneha veljati Zakon o registraciji istospolne partnerske skupnosti. Registrirana istospolna skupnost se v šestih mesecih po začetku uporabe ZPZ lahko bodisi preoblikuje v partnersko zvezo ali pa preneha. Zakon o registraciji istospolne partnerske skupnosti (Uradni list RS, št. 65/05, 55/09 – odl. US, 18/16 – odl. US, 33/16 – ZPJ in 68/16 – ZPND – A), Zakon o partnerski zvezi (Uradni list RS, št. 33/16).

³⁰ ZPZ v 2. odst. 2.člena ter v 2. odst. 3. člena določa, da imata partnerska zveza in neskljenjena partnerska zveza enake pravne posledice kot zakonska zveza oziroma kot zunajzakonska skupnost.

³¹ A. Finžgar, Zbirka razprav iz dednega prava, Pravna fakulteta v Ljubljani, Ljubljana 1960, str. 28.

³² VSL sklep I Cp 368/2009, z dne 25.3.2009.

<[http://www.sodnapraksa.si/?q=id:43949&database\[SOVS\]=SOVS&database\[IESP\]=IESP&database\[VDSV\]=VDSS&database\[UPRS\]=UPRS&_submit=i%C5%A1%C4%8Di&page=0&id=43949](http://www.sodnapraksa.si/?q=id:43949&database[SOVS]=SOVS&database[IESP]=IESP&database[VDSV]=VDSS&database[UPRS]=UPRS&_submit=i%C5%A1%C4%8Di&page=0&id=43949)>, (14.11.2017).

³³ K. Zupančič, V. Žnidaršič Skubic, Dedno pravo, Uradni list, Ljubljana 2009, str. 94.

živ.³⁴ Na podlagi te domneve je tako pri izračunavanju nujnih deležov potrebno upoštevati tudi spočetega otroka.

Skladno s 26. členom ZD zapustnikovim potomcem, posvojencem in njihovim potomcem ter zakoncu in z njim pravno izenačenemu zunajzakonskemu partnerju ali partnerju iz sklenjene ali neskljenjene partnerske zveze pripada polovica (1/2) deleža, ki bi šel vsakemu izmed njih po zakonitem dednem redu, ostalim nujnim dedičem pa (1/3) zakonitega dednega deleža.

Za primer predpostavimo, da sta zapustnika preživela njegova žena ter edini otrok, zapustnik pa je z oporoko vse premoženje zapustil tretji osebi. Na podlagi zakonitega dedovanja bi ženi in otroku pripadla vsakemu polovica zapuščine. Ker je zapustnik vse premoženje zapustil tretji osebi, lahko žena in otrok zahtevata nujni delež. V tem primeru bi nujni delež vsakega izmed njiju znašal eno polovico zakonitega dednega deleža, torej polovico od ene polovice zapuščine. Žena in otrok bi bila tako upravičena vsak do ene četrtine zapuščine.

V zvezi s 25. členom ZD v praksi prihaja predvsem do nerazumevanja izrecnosti zakona v smislu določitve upravičencev do nujnega deleža. Višje sodišče v Ljubljani je tako odločilo, da potomci zapustnikovih bratov in sestra, torej zapustnikovi nečaki in nečakinje, ne morejo biti nujni dediči.³⁵ Sodišče utemeljuje, da ZD našteva osebe, ki imajo lastnost nujnega dediča že le na podlagi bližnje sorodstvene ali osebne povezanosti z zapustnikom ter osebe, ki imajo lastnost nujnega dediča pod pogojem izpolnjevanja zakonsko določenih pogojev. Otrokom bratov in sestra zapustnika bi v primeru zakonitega dedovanja del zapuščine pripadel na podlagi vstopne pravice po pokojnem očetu ali materi, torej zapustnikovem bratu ali sestri. Sodna praksa pa, ob naslanjanju na dedno pravno teorijo, vstopno pravico nečakov in nečakinj zapustnika pri institutu nujnega deleža zavrača, saj jih zakon izrecno ne našteva med osebami, upravičenimi do nujnega deleža.

³⁴ Otrok je spočet ob smrti zapustnika, če se rodi v času tristo dni po njegovi smrti. K. Zupančič, V. Žnidaršič Skubic, Dedno pravo, Uradni list, Ljubljana 2009, str.96.

³⁵ VSL Sklep II Cp 2957/2015, z dne 11.11.2015, <http://www.sodnapraksa.si/?q=id:2015081111389903&database%5BSOVS%5D=SOVS&database%5BIEBI%5D=IESP&database%5BVDSS%5D=VDSS&database%5BUPRS%5D=UPRS&_submit=i%C5%A1%C4%8Di&page=0&id=2015081111389903> (15.9.2017).

Sodišča se srečujejo tudi s problemi pravne ocene izpolnjevanja pogojev trajne nezmožnosti za delo in pomanjkanjem potrebnih sredstev za življenje. Višje sodišče je odločalo v pritožbenem postopku, v katerem je oporočni dedič izpodbijal upravičenje zapustničine sestre do nujnega deleža.³⁶ Ta naj bi izpolnjevala pogoje iz 25. člena ZD, saj naj bi bila onemogla in bolna ter s svojo pokojnino ne bi bila zmožna plačevati oskrbnine v domu za ostarele. Pritožbeno sodišče je ugotovilo, da čeprav je sestra zapustnice onemogla in bolna, le ta ni upravičena do nujnega deleža, saj ob izpolnjevanju pogoja trajne nezmožnosti za delo, ne izpolnjuje tudi pogoja pomanjkanja sredstev za življenje. Sestra zapustnice namreč, ne glede na to, da njena pokojnina ne zadošča za kritje vseh njenih stroškov, pridobiva potrebna sredstva tudi s strani občine, kar skupaj s pokojnino v celoti krije stroške, potrebne za njeno preživljanje. Sodišče je tudi pojasnilo, da 2. odstavek 25. člena ZD ni namenjen razbremenitvi finančnih obveznosti, ki jih ima družba zaradi nudenja socialne pomoči, temveč tistim bratom in sestram pokojnika, ki nimajo potrebnih sredstev za življenje.

5. NUJNI DELEŽ

Kot je navedeno že zgoraj, skladno s 26. členom ZD, zapustnikovim potomcem, posvojencem in njihovim potomcem ter zakoncu in z njim pravno izenačenemu zunajzakonskemu partnerju ali partnerju iz sklenjene ali neskljenjene partnerske zveze pripada polovica (1/2) deleža, ki bi šel vsakemu izmed njih po zakonitem dednem redu, nujni delež drugih dedičev pa znaša tretjino (1/3) zakonitega dednega deleža. Navedeni dedni deleži so t. i. kvote.

Pri določanju velikosti nujnega deleža je potrebno upoštevati vse osebe, ki bi v konkretnem primeru bile upravičene dedovati na podlagi zakonitega dedovanja, kar pomeni da ne upoštevamo dedno nevrednih oseb, razdedinjenih oseb ter oseb ki so se s pogodbo odpovedale še ne uvedenemu dedovanju.³⁷

³⁶ VSL Sklep II Cp 1502/93, z dne 17.2.1994, <<http://sodisce.si/vislj/odlocitve/45152/>> (15.9.2017).

³⁷ A. Finžgar, Zbirka razprav iz dednega prava, Pravna fakulteta v Ljubljani, Ljubljana 1960, str. 32.

Prvi korak pri ugotavljanju velikosti nujnega deleža posameznega upravičenca je ugotovitev, kolikšen delež bi dedič dobil v primeru zakonitega dedovanja, v naslednjem koraku pa sledi določitev deleža na podlagi zakonsko določene kvote.³⁸

Ker torej nujni dediči spadajo v kategorijo zakonitih dedičev, zanje veljajo vsa pravila zakonitega dedovanja. Pri ugotavljanju velikosti nujnega deleža je tako potrebno upoštevati vse okoliščine, ki bi lahko vplivale na upravičenost dedovanja po pravilih zakonitega dedovanja. V poštev pridejo vprašanja dedne vrednosti oziroma dedne nevrednosti, razdedinjenje, morebitna odpoved neuvedenemu dedovanju, možnosti povečanja ali zmanjšanja dednega deleža ter dejstvo neuveljavljanja nujnega deleža.³⁹

5.1 DEDNA NEVREDNOST

Dedna nevrednost, ki jo ZD ureja v 126. členu, onemogoči fizični osebi, ki je sicer dedno sposobna, da bi dedovala.⁴⁰

Dedič, ki bi sicer imel pravico pridobiti zapuščino, s storitvijo določenega zavržnega dejanja ali opustitve, zaradi katerega ne zasluži dedovati po zapustniku, postane dedno nevreden, razen če mu zapustnik njegovo vedenje odpusti.⁴¹ Nevredna, da deduje je tako oseba, ki

- a) je z naklepom vzela ali poskusila vzeti življenje zapustniku,
- b) je s silo ali grožnjo prisilila zapustnika ali ga z zvijačo pripravila do tega, da je napravil ali preklical oporoko ali kakšno določilo v oporoki, ali pa mu to preprečila storiti,
- c) je uničila ali skrila zapustnikovo oporoko z namenom, da bi preprečila izpolnitev zapustnikove poslednje volje, kakor tudi oseba, ki je ponaredila zapustnikovo oporoko,
- d) se je huje pregrešila zoper dolžnost preživljati zapustnika, ki ga je bila po zakonu dolžna preživljati, kakor tudi oseba, ki zapustniku ni hotela dati potrebne pomoči.

³⁸ K. Zupančič, V. Žnidaršič Skubic, Dedno pravo, Uradni list, Ljubljana 2009, str. 97.

³⁹ S. Pavlin, Nujni dediči, Uradni list, Ljubljana 2012, str.119 in nasl..

⁴⁰ K. Zupančič, V. Žnidaršič Skubic, Dedno pravo, Uradni list, Ljubljana 2009, str. 75.

⁴¹ Člen 127/2 ZD. J. Šinkovec, B. Tratar, Veliki komentar zakona o dedovanju s sodno prakso, Primath, Ljubljana 2005. str. 345, 347.

Zakonodajalec je v 127. členu ZD določil, da se za dedno nevredne osebe šteje, da so umrle pred zapustnikom. V primeru obstoja potomcev dedno nevredne osebe ter pod pogojem, da imajo potomci lastnost nujnega dediča, nastopi vstopna pravica.⁴² V kolikor pa dedno nevredni ni zapustil potomcev, se nujni deleži preostalih nujnih dedičev na podlagi prirasti povečajo.⁴³

5.2 RAZDEDINJENJE IN ODVZEM NUJNEGA DELEŽA V KORIST POTOMCEV

Zakon zapustniku omogoča da, v določenih izjemnih primerih, ko nujni dedič z vidika splošne družbene morale ravna nesprejemljivo, odvzame ali zmanjša nujni delež osebi, ki bi sicer imela pravico do nujnega deleža. ZD tako s členi 42, 43, in 44 ureja možnost razdedinjenja nujnega dediča, v kolikor je za to izpolnjen vsaj eden izmed v zakonu taksativno naštetih razlogov.⁴⁴ Dedič je tako lahko razdedinjen, če

- a) se je s kršitvijo kakšne zakonite ali moralne⁴⁵ dolžnosti huje pregrešil nad zapustnikom,
- b) če je naklepoma storil kakšno hujše kaznivo dejanje zoper njega ali zoper njegovega zakonca, otroka, posvojenca ali starše,
- c) če se je vdal brezdelju in nepoštenemu življenju.

Zakon določa, da je razdedinjenje lahko popolno ali pa le delno.

Razdedinjenje mora zapustnik izraziti v oporoki na nedvoumen način, pri čemer je koristno, a ne obvezno, da navede tudi razlog za razdedinjenje.⁴⁶ Presoja o obstoju

⁴² K. Zupančič, V. Žnidaršič Skubic, Dedno pravo, Uradni list, Ljubljana 2009, str. 80.

⁴³ Prav tam.

⁴⁴ Svoboda oporočnega razpolaganja se pri razdedinjenju ne upošteva v zadostni meri, saj zapustnik nima pravice odvzema ali omejitve nujnega deleža zunaj zakonskega kataloga razlogov za razdedinjenje. K. Zupančič, Temeljna načela dednega prava, Pravni letopis 2008, Let. 2009, Inštitut za primerjalno pravo, Ljubljana, str. 83.

⁴⁵ Za hujšo kršitev moralne dolžnosti dediča se šteje predvsem grdo ravnanje, opustitev dolžnega spoštovanja, opustitev pomoči ob boleznih in težavah, opustitev obiskov in podobna ravnanja, če imajo za oporočitelja in za družbeno skupnost težji značaj. Glej VSL sodba I Cp 3051/2016, z dne 8.3.2017, <[http://www.sodnapraksa.si/?q=id:2015081111406679&database\[SOVS\]=SOVS&database\[IESP\]=IESP&database\[VDSS\]=VDSS&database\[UPRS\]=UPRS&_submit=i%C5%A1%C4%8Di&page=0&id=2015081111406679](http://www.sodnapraksa.si/?q=id:2015081111406679&database[SOVS]=SOVS&database[IESP]=IESP&database[VDSS]=VDSS&database[UPRS]=UPRS&_submit=i%C5%A1%C4%8Di&page=0&id=2015081111406679)> (15.9.2017).

⁴⁶ Člen 43/1 ZD.

razloga za razdedinjenje je vezana na čas, ko je bila oporoška napravljena, razlog brezdelja in nepoštenega življenja pa mora biti podan tudi ob oporočiteljevi smrti.⁴⁷

Razdedinjeni dedič izgubi dedno pravico v obsegu razdedinjenja, pravice drugih oseb, ki lahko dedujejo po zapustniku pa se določijo, kot da bi razdedinjeni umrl pred zapustnikom.⁴⁸

Sodišče meni,⁴⁹ da morajo biti razlogi za razdedinjenje take narave, da opravičujejo civilnopravno sankcijo, saj z razdedinjenjem zapustnik svojemu dediču odreče dedovanje dela zapuščine, ki mu gre po zakonu. Ravnanje dediča mora biti take narave in imeti tako težo, da ni upravičeno varovanje njegovega položaja dediča. Tako je na primer sodišče odločilo,⁵⁰ da grožnja s smrtjo še ne pomeni dovolj težkega dejanja, ki bi bilo lahko razlog za razdedinjenje, pri kršitvi dolžnosti preživljanja staršev pa da je poleg ugotovitve, da je bila eksistenca zapustnika resno ogrožena, potrebno ugotoviti tudi, da je dedič to vedel in da je imel možnost izpolnjevati svojo dolžnost, a tega zavestno ni hotel.

V 45. členu pa ZD omogoča tudi odvzem nujnega deleža v korist potomcev. Zakon določa, da oporočitelj lahko v celoti ali deloma odvzame nujni delež potomcu ali posvojencu, ki sicer ima pravico do nujnega deleža, a je prezadolžen ali zapravljivec, v korist njegovih potomcev. Za veljavnost takega odvzema pa mora imeti tisti, ki mu je vzeti nujni delež, ob uvedbi dedovanja mladoletnega otroka ali mladoletnega vnuka od prej umrlega otroka ali polnoletnega otroka ali polnoletnega vnuka od prej umrlega otroka, ki je pridobitno nesposoben.

⁴⁷ Člen 43/2 ZD.

⁴⁸ Člen 44 ZD.

⁴⁹ VSL sodba II Cp 1936/2016, z dne 8.3.2017,
<<http://www.sodisce.si/vislj/odlocitve/2015081111406258/>> (15.9.2017).

⁵⁰ VSL sodba I Cp 3051/2016, z dne 8.3.2017,
<[http://www.sodnapraksa.si/?q=id:2015081111406679&database\[SOVS\]=SOVS&database\[IESP\]=IESP&database\[VDSS\]=VDSS&database\[UPRS\]=UPRS&_submit=i%C5%A1%C4%8Di&page=0&id=2015081111406679](http://www.sodnapraksa.si/?q=id:2015081111406679&database[SOVS]=SOVS&database[IESP]=IESP&database[VDSS]=VDSS&database[UPRS]=UPRS&_submit=i%C5%A1%C4%8Di&page=0&id=2015081111406679)> (15.9.2017). Razlog za razdedinjenje pa so na primer agresivno vedenje, zadajanje udarcev, lasanje, kaljenje spanca ipd.. VSL sodba II Cp 3204/2007, z dne 12.3.2008,
<<http://www.sodisce.si/vislj/odlocitve/40812/>> (15.9.2017).

5.3 ODPOVED NEUVEDENEMU DEDOVANJU

Slovenski pravni red, kot omenjam na začetku naloge, priznava dva dedna naslova, to sta zakon in oporoka.⁵¹ Sklepanje dednih pogodb pa ZD izrecno prepoveduje. V 103. členu ZD namreč določa, da je pogodba, s katero kdo zapušča svojo zapuščino ali njen del svojemu sopogodbniku ali komu drugemu, neveljavna. Prav tako je skladno s 104. in 105. členom ZD neveljavna pogodba o pričakovani dediščini ali volilu in pogodba o vsebini oporoke. ZD v 137. členu sicer določa tudi, da odpoved dedovanju, ki še ni uvedeno, nima pravnega učinka, a kot izjemo od tega pravila dopušča odpoved neuvedenemu dedovanju v primerih, ko se dedovanju odpove potomec ali zakonec zapustnika. Skladno s 4.a členom ZD ter 2. odstavkom 2. člena ZPZ in 2. odstavkom 3. člena ZPZ v krog upravičencev do sklenitve pogodbe o odpovedi neuvedenemu dedovanju spadajo tudi zunajzakonski partner zapustnika ter partner zapustnika iz sklenjene ali neskljenjene partnerske zveze.

Potomec, zakonec, zunajzakonski partner, partner iz sklenjene partnerske zveze ali partner iz neskljenjene partnerske zveze, ki sme samostojno razpolagati s svojimi pravicami, se v sporazumu z zapustnikom lahko odpove dediščini, ki bi mu šla po smrti njegovega prednika, zakonca, zunajzakonskega partnerja ali partnerja iz sklenjene ali neskljenjene partnerske zveze.

Zakonodajalec je pred uveljavitvijo novele ZD⁵² med upravičence za sklenitev pogodbe o odpovedi neuvedenemu dedovanju štel le zapustnikove potomce, ne pa tudi zapustnikovega zakonca in druge z njim pravno izenačene osebe. Ureditev pred novelo ZD je zato med teoretiki predstavljala predmet kritike.⁵³ Po mnenju teorije je bil namreč očitok, da bi v primeru dovolitve sklepanja sporazuma o vnaprejšnji odpovedi dedovanja lahko eden izmed zakoncev oz. izvenzakonskih partnerjev ali partnerjev iz sklenjene ali neskljenjene partnerske zveze izkoriščal slabši, odvisen položaj svojega zakonca ali partnerja, neutemeljen.⁵⁴

⁵¹ V. Žnidaršič Skubic, Dedna pogodba, VI. dnevi civilnega prava, Inštitut za primerjalno pravo, Ljubljana, Portorož, 2008, str. 372.

⁵² Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o dedovanju (ZD-C), Uradni list RS, št. 63/16.

⁵³ V. Žnidaršič Skubic, Zakonci in njihova svoboda oporočnega in pogodbene razpolaganja za primer smrti, Izbrani vidiki razvoja slovenskega gospodarskega in civilnega prava od srede 20. stoletja do danes: liber amicorum Bojan Zabel, Pravna fakulteta, Ljubljana 2015, str. 232.

⁵⁴ Prav tam, str. 377.

V primerih, ko se je dediščini odpovedal potomec zapustnika, skladno s 3. odstavkom 137. člena ZD, velja taka odpoved tudi za potomce tistega, ki se je odpovedal, če ni s sporazumom o odpovedi ali poznejšim sporazumom določeno kaj drugega. Tudi ta ureditev je v dednopravni teoriji naletela na kritiko, saj naj tovrstna rešitev ne bi bila v skladu z načelom, da se zakoniti dedni red spremeni le v primeru, ko je taka zapustnikova volja, prav tako pa v primeru odpovedi neuvedenemu dedovanju tudi v imenu mladoletnih potomcev, ni potrebno soglasje Centra za socialno delo. Za razliko od kroga upravičencev do sklenitve pogodbe o odpovedi neuvedenemu dedovanju pa zakonodajalec zaenkrat kritik in predlogov sprememb glede izničenja vstopne pravice tistih, katerih prednik se je odpovedal neuvedenemu dedovanju, še ni upošteval.⁵⁵

Pri sklenitvi pogodbe o odpovedi neuvedenemu dedovanju gre po mnenju teorije za posebno obliko razpolaganja s premoženjem za primer smrti (*mortis causa*), za razpolaganje v negativnem smislu.⁵⁶ Sporazum o odpovedi neuvedenemu dedovanju je tako v slovenskem dednem pravu edina dovoljena dedna pogodba.⁵⁷ Navkljub sklenitvi sporazuma o odpovedi neuvedenemu dedovanju, pa lahko zapustnik svojemu potomcu, zakoncu, zunazakonskemu partnerju ali partnerju iz sklenjene ali neskljenjene partnerske zveze vseeno na podlagi poznejše oporoke zapustni celoto ali le del premoženja, s čimer je preprečen premočan poseg v pravico zapustnika do svobode oporočnega razpolaganja.⁵⁸

Ker na podlagi 140. člena ZD velja, da je oseba, ki se je pred uvedbo dedovanja odpovedala dedovanju, umrla pred zapustnikom, se deleži ostalih nujnih dedičev, v skladu z 139. členom ZD, na podlagi prirasti povečajo.⁵⁹ Posledice odpovedi potomca bodoči dediščini, izjavljeni v pogodbi s prednikom, so namreč enake kot posledice odpovedi dediščini, to pomeni, da se šteje, da je potomec umrl pred zapustnikom, zato

⁵⁵ Prav tam.

⁵⁶ Prav tam, str. 373.

⁵⁷ J. Šinkovec, B. Tratar, Veliki komentar zakona o dedovanju s sodno prakso, Primath, Ljubljana, 2005, str. 377.

⁵⁸ VSL sklep I Cp 2295/2015, z dne 16.9.2015, <http://www.sodnapraksa.si/?q=id:2015081111387021&database%5BSOVS%5D=SOVS&database%5BIEBI%5D=IESP&database%5BVDSS%5D=VDSS&database%5BUPRS%5D=UPRS&_submit=i%C5%A1%C4%8Di&page=0&id=2015081111387021> (15.9.2017).

⁵⁹ S. Pavlin, Nujni dediči, Uradni list, Ljubljana 2012, str.121, VSL sklep II Cp 150/2012, z dne 11.7.2012, <[http://www.sodnapraksa.si/?q=id:2012032113046545&database\[SOVS\]=SOVS&database\[IESP\]=IESP&database\[VDSS\]=VDSS&database\[UPRS\]=UPRS&_submit=i%C5%A1%C4%8Di&page=0&id=2012032113046545](http://www.sodnapraksa.si/?q=id:2012032113046545&database[SOVS]=SOVS&database[IESP]=IESP&database[VDSS]=VDSS&database[UPRS]=UPRS&_submit=i%C5%A1%C4%8Di&page=0&id=2012032113046545)> (15.9.2017).

se ne upošteva niti pri ugotavljanju kroga oseb, ki so poklicane k dedovanju, niti pri določanju velikosti in vrednosti dednih deležev.⁶⁰ V kolikor pa bi se potencialni dedič odpovedal neuvedenemu dedovanju le v lastnem imenu, nastopi vstopna pravica potomcev, seveda pod pogojem da le ti imajo lastnost nujnega dediča.⁶¹

5.4 (NE)UVELJAVLJANJE NUJNEGA DELEŽA

Nujni dedič pridobi pravico do nujnega deleža *ipso iure* že ob smrti zapustnika oziroma ob uvedbi dedovanja.⁶² Skladno z 208. členom ZD pa mora nujni dedič za *de facto* pridobitev nujnega deleža izvršitev svoje pravice zahtevati.⁶³ Zahteva učinkuje za nazaj, od trenutka zapustnikove smrti.⁶⁴ V kolikor je nujni delež prikrajšan, mora nujni dedič vložiti zahtevo za zmanjšanje oporočnih razpolaganj in vrnitev daril.⁶⁵

Če torej dedič nujnega deleža ne zahteva oziroma se nujnemu deležu izrecno odpove, tako zase, kot tudi v imenu svojih potomcev,⁶⁶ gre to dejstvo v korist razpoložljivega dela zapuščine.⁶⁷ Nujni dedič je namreč upravičen le do svojega ustrezno zmanjšanega zakonitega deleža in zato, če preostali nujni dediči ne uveljavljajo svoje pravice do nujnega deleža, ne pride do prirasti.⁶⁸ Pri tem je potrebno dodati, da v kolikor upravičenec do nujnega deleža prizna oporoko zapustnika in sprejme oporočni dedni delež, to še ne pomeni, da se je upravičenec avtomatično odrekel pravici do uveljavljanja dopolnitve do izpolnjenega nujnega deleža. Le v primeru, ko bi se pravici do nujnega deleža, ki je kot smo že ugotovili dedna pravica, izrecno odrekel, bi njegova

⁶⁰ VSL sklep II Cp 269/2014, z dne 29.1.2014, <[http://www.sodnapraksa.si/?q=id:2012032113068327&database\[SOVS\]=SOVS&database\[IESP\]=IESP&database\[VDSS\]=VDSS&database\[UPRS\]=UPRS&_submit=i%C5%A1%C4%8Di&page=0&id=2012032113068327](http://www.sodnapraksa.si/?q=id:2012032113068327&database[SOVS]=SOVS&database[IESP]=IESP&database[VDSS]=VDSS&database[UPRS]=UPRS&_submit=i%C5%A1%C4%8Di&page=0&id=2012032113068327)> (15.9.2017).

⁶¹ Člen 137/3 ZD.

⁶² Pravica do nujnega deleža je na podlagi 27. člena ZD dedna pravica, ki se v slovenskem dednem pravu pridobi ob zapustnikovi smrti. Člen 132 ZD pa določa, da pokojnikova zapuščina na njegove dediče preide v trenutku njegove smrti po samem zakonu (*ipso iure*). Glej K. Zupančič, V. Žnidaršič Skubic, Dedno pravo, Uradni list, Ljubljana 2009, str. 69.

⁶³ VSL sklep I Cp 2760/2014, z dne 14.1.2015, <http://www.sodnapraksa.si/?q=id:2015081111385601&database%5B%5D=SOVS&database%5BIESP%5D=IESP&database%5BVDSS%5D=VDSS&database%5BUPRS%5D=UPRS&_submit=i%C5%A1%C4%8Di&page=0&id=2015081111385601>, (18.11.2017).

⁶⁴ S. Pavlin, Nujni dediči, Uradni list, Ljubljana 2012, str.101.

⁶⁵ Člen 40 in 41 ZD.

⁶⁶ Člen 133 ZD.

⁶⁷ V. Rijavec, Postopek v primeru nujnega dedovanja, Zbornik v čast Karla Zupančiča, Pravna fakulteta Univerze v Ljubljani, Ljubljana 2014, str. 286.

⁶⁸ Prav tam.

izjava postala nepreklicna in bi svojo pravico zahtevati dopolnitev nujnega deleža izgubil.⁶⁹

ZD določa, da se zmanjšanje oporočnih razpolaganj lahko zahteva v treh letih od razglasitve oporoke, vrnitev daril pa v treh letih od zapustnikove smrti oziroma od dneva, ko je postala pravnomočna odločba o njegovi razglasitvi za mrtvega oziroma odločba, s katero se ugotavlja njegova smrt.⁷⁰

Zmanjšanje oporočnih razpolaganj in vrnitev daril mora nujni dedič načeloma zahtevati v zapuščinskem postopku.⁷¹ Zapuščinsko sodišče lahko o zmanjšanju oporočnih razpolaganj odloči samo, v kolikor med dediči ni spora o dejstvih, sicer napoti dediča na pravdo.⁷² O vrnitvi daril pa lahko zapuščinsko sodišče odloči samo takrat, kadar so obdarjenci udeleženci zapuščinskega postopka.⁷³ V nasprotnem primeru lahko nujni dedič vrnitev daril zahteva le v pravdi.⁷⁴

5.5 INSTITUT ZMANJŠANJA ALI POVEČANJA ZAKONITEGA DEDNEGA DELEŽA

Zakonodajalec je instituta zmanjšanja in povečanja dednega deleža nekaterih dedičev uvrstil v poglavje zakonitega dedovanja.⁷⁵ Ker nujne dediče štejemo med zakonite dediče,⁷⁶ pa institut zmanjšanja ali povečanja dednega deleža lahko privede tudi do spremembe velikosti posameznih nujnih deležev. V kolikor je kateri izmed nujnih

⁶⁹ VSL sklep II Cp 836/99, z dne 28.6.2000, <http://www.sodnapraksa.si/?q=id:53999&database%5BSOVS%5D=SOVS&database%5BIESP%5D=IESI&database%5BVDSS%5D=VDSS&database%5BUPRS%5D=UPRS&_submit=i%C5%A1%C4%8Di&papa=0&id=53999> (15.9.2017).

⁷⁰ Člen 41 ZD.

⁷¹ Glej J. Šinkovec, B. Tratar, Veliki komentar zakona o dedovanju s sodno prakso, Primath, Ljubljana 2005, str. 173.

⁷² VSL sklep I Cp 76/2001, z dne 21.2.2001, <[http://www.sodnapraksa.si/?q=id:55523&database\[SOVS\]=SOVS&database\[IESP\]=IESP&database\[VDV\]=VDSS&database\[UPRS\]=UPRS&_submit=i%C5%A1%C4%8Di&page=0&id=55523](http://www.sodnapraksa.si/?q=id:55523&database[SOVS]=SOVS&database[IESP]=IESP&database[VDV]=VDSS&database[UPRS]=UPRS&_submit=i%C5%A1%C4%8Di&page=0&id=55523)> (6.11.2017).

⁷³ V. Rijavec, Postopek v primeru nujnega dedovanja, Zbornik v čast Karla Zupančiča, Pravna fakulteta Univerze v Ljubljani, Ljubljana 2014, str. 287.

⁷⁴ Glej opombo 72.

⁷⁵ Gre za korektiv določb o zakonitem dednem redu zaradi upoštevanja socialnega elementa. Glej J. Šinkovec, B. Tratar, Veliki komentar zakona o dedovanju s sodno prakso, Primath, Ljubljana 2005, str. 85.

⁷⁶ A. Finžgar, Zbirka razprav iz dednega prava, Pravna fakulteta v Ljubljani, Ljubljana 1960, str. 28.

dedičev v slabšem premoženjskem stanju, lahko tako na podlagi odločitve sodišča pride do zmanjšanja ali celo izgube nujnega deleža ostalih nujnih dedičev.⁷⁷

Na podlagi 13. člena ZD lahko povečanje svojega dednega deleža zahteva zapustnikov zakonec,⁷⁸ ki nima potrebnih sredstev za življenje, napram drugim dedičem prvega dednega reda ter ostali dediči prvega dednega reda, ki nimajo potrebnih sredstev za življenje, napram zakoncu in ostalim sodedičem. Pri odločanju sodišče upošteva vse okoliščine primera, predvsem pa premoženjske razmere in pridobitno sposobnost sodedičev ter vrednost zapuščine.

Zakon nadalje v 23. členu določa možnost zahteve povečanja dednega deleža zapustnikovemu zakoncu napram drugim dedičem drugega dednega reda, v 24. členu pa zahtevo za povečanje dednega deleža omogoča zapustnikovim staršem, bodisi napram zapustnikovem zakoncu, proti drugemu od zapustnikovih staršev ali pa napram dedičem umrlega zapustnikovega starša. Upoštevanje okoliščin s strani sodišča je predvideno enako, kot v 13. členu ZD.

6. DOLOČITEV VELIKOSTI NUJNEGA DELEŽA

Kot navajam že zgoraj, zapustnik v svojih razpolaganjih ni omejen le za primer smrti, temveč tudi v neodplačnih razpolaganjih za časa življenja. S tem je zakonodajalec želel preprečiti možnost izogibanja pravilom o nujnem deležu ter izigravanju nujnih dedičev. Skladno s tem se vrednost nujnega deleža ne izračunava na podlagi čiste vrednosti zapuščine, temveč na podlagi obračunske vrednosti zapuščine.⁷⁹

Čista vrednost zapuščine je enaka aktivi zapuščine, zmanjšana za pasivo zapuščine. Obračunska vrednost zapuščine pa je čista vrednost zapuščine, povečana za vrednost nekaterih daril, ki jih je zapustnik poklonil za časa življenja.⁸⁰ Gre torej za vrednost, ki bi jo zapuščina imela, če je zapustnik z naklonitvijo oporočnih dednih deležev, volil in daril za časa življenja ne bi zmanjšal.

⁷⁷ S. Pavlin, Nujni dediči, Uradni list, Ljubljana 2012, str.120.

⁷⁸ Povečanje dednega deleža lahko zahteva tudi zapustnikov zunajzakonski partner, partner iz partnerske zveze ter partner iz neskljenjene partnerske zveze, prav tako je zahtevo možno naperiti proti njim (4.a ZD, 2/2 in 3/2 ZPZ).

⁷⁹ K. Zupančič, V. Žnidaršič Skubic, Dedno pravo, Uradni list, Ljubljana 2009, str.98.

⁸⁰ Prav tam.

Pripomniti je treba, da v kolikor nihče od nujnih dedičev ne zahteva zmanjšanja oporočnih razpolaganj in vrnitve daril na podlagi 40. in 41. člena ZD, do računanja obračunske vrednosti zapuščine ne pride po uradni dolžnosti sodišča.⁸¹ Uveljavljanje pravice do nujnega deleža je namreč v dispoziciji upravičencev in tega sodišče ne upošteva po uradni dolžnosti, ampak le na njihovo zahtevo.⁸² Potrebno je torej aktivno ravnanje dediča.

6.1 ČISTA VREDNOST ZAPUŠČINE

6.1.1 AKTIVA ZAPUŠČINE

V prvem koraku ugotavljamo vrednost aktive zapuščine. ZD v 28. členu določa, da je potrebno najprej popisati in oceniti vse premoženje, ki ga je imel zapustnik ob smrti,⁸³ vključno s premoženjem s katerim je razpolagal z oporoko ter z vsemi terjatvami, z izjemo očitno neizterljivih terjatev. V 185. členu ZD določa, da popis obsega vse nepremično in premično premoženje, ki ga je imel zapustnik ob svoji smrti v svoji posesti. Prav tako popis obsega premoženje, ki je pripadalo pokojniku, pa je pri kom drugem ter premoženje, ki ga je imel pokojnik, za katero pa se trdi, da ni njegovo. Kot rečeno, popis zajema tudi vse pokojnikove terjatve in dolgove, zakon pa izrecno določa da se popiše tudi neplačani davek. Sodišče je tako na primer v pritožbenem postopku v zadevi, v kateri je bilo ugotovljeno, da je tožena stranka pred smrtjo zapustnice z računa zapustnice brez pravne podlage dvignila določen denarni znesek odločilo, da v primeru prehoda premoženja iz sfere zapustnice v sfero toženca tak premik utemeljuje zapustnično terjatev nasproti tožencu iz naslova neupravičene pridobitve in da ta terjatev predstavlja sestavni del zapuščine.⁸⁴

⁸¹ VSK sklep I Cp 602/2005, z dne 19.4.2006, <<http://www.sodisce.si/viskp/odlocitve/37849/>> (15.9.2017).

⁸² J. Šinkovec, B. Tratar, Veliki komentar zakona o dedovanju s sodno prakso, Primath, Ljubljana 2005, str. 168.

⁸³ V poštev pride tudi premoženje, ki se nahaja izven meja Republike Slovenije. Pritožbeno sodišče je tako odločilo, da je sodišče prve stopnje pri ugotovitvi obračunske vrednosti zapuščine, ki je podlaga za izračun nujnega deleža, pravilno upoštevalo premoženje, ki se nahaja v Republiki Hrvaški. Sodišče meni, da je zapustnikovo premoženje zaradi potrebe ugotovitve obračunske vrednosti zapuščine potrebno obravnavati celostno v enem postopku, saj da je le tako mogoče pravilno ugotoviti višino dejanskega prikrajšanja nujnih dedičev. VSM sklep I Cp 69/2017, z dne 31.3.2017, <<http://www.sodisce.si/vismb/odlocitve/2015081111405837/>> (15.9.2017).

⁸⁴ VSL sklep II Cp 313/2016, z dne 15.6.2016, <[http://www.sodnapraksa.si/?q=id:2015081111397666&database\[SOVS\]=SOVS&database\[IESP\]=IES](http://www.sodnapraksa.si/?q=id:2015081111397666&database[SOVS]=SOVS&database[IESP]=IES)

Vrednost aktive se ocenjuje ob upoštevanju premoženja, za katero je nesporno ugotovljeno, da je bilo ob smrti zapustnika zares njegovo,⁸⁵ upošteva je prometno vrednost premoženja na dan zapustnikove smrti.⁸⁶

V praksi so pogosti primeri, v katerih med zapustnikovimi dediči ali pa osebami ki so s strani zapustnika za časa njegovega življenja bile obdarjene in zapustnikovim zakoncem obstaja spor o tem ali določeno premoženje spade v zapuščino zapustnika ali ne. Zakonci zapustnika namreč pogosto na delu zapuščine uveljavljajo svojo lastninsko pravico na podlagi določbe Zakona o zakonski zvezi in družinskih razmerjih⁸⁷ (v nadaljevanju ZZZDR) o zakonitem premoženjskem režimu zakoncev, ki določa, da premoženje, ki ga ima zakonec ob sklenitvi zakonske zveze, ostane njegova last in ta z njim samostojno razpolaga, premoženje, ki ga zakonca pridobita z delom v času trajanja zakonske zveze, pa je njuno skupno premoženje.⁸⁸ V enem izmed primerov sodne prakse je tako zakonska partnerica zapustnika trdila, da je zapustnik za časa življenja podaril kupnino za prodano nepremičnino in prodal osebno vozilo, pri tem pa nedovoljeno razpolagal z njenim deležem na skupnem premoženju. V postopku je postalo sporno ali obravnavano premoženje sploh šteje za skupno premoženje zakoncev, prav tako so se zastavljala vprašanja obstoja zunajzakonske skupnosti kasnejših zakonskih partnerjev. Sodišče je odločilo v prid zakonske partnerice zapustnika ter ugotovilo obstoj njene terjatve do zapuščine.⁸⁹

P&database[VDSS]=VDSS&database[UPRS]=UPRS&_submit=i%C5%A1%C4%8Di&page=0&id=2015081111397666> (15.9.2017).

⁸⁵ V. Rijavec, Postopek v primeru nujnega dedovanja, Zbornik v čast Karla Zupančiča, Pravna fakulteta Univerze v Ljubljani, Ljubljana 2014, str. 279.

⁸⁶ A. Finžgar, Zbirka razprav iz dednega prava, Pravna fakulteta v Ljubljani, Ljubljana 1960, str. 35.

⁸⁷ Zakon o zakonski zvezi in družinskih razmerjih (Uradni list RS, št. 69/04- uradno prečiščeno besedilo, 101/07- odl. US, 90/11- odl. US, 84/12- odl. US, 82/15- odl. US in 15/17-DZ).

⁸⁸ Marca 2017 je bil sprejet Družinski zakonik (DZ, Uradni list RS, št. 15/17), ki bo v celoti nadomestil Zakon o zakonski zvezi in družinskih razmerjih (ZZZDR) 15. aprila 2019. Družinski zakonik bo, drugače kot ZZZDR, poleg domneve zakonitega premoženjskega režima omogočal tudi drugačno, pogodbeno ureditev premoženjskega razmerja. Za zakonca bo tako veljal zakoniti premoženjski režim kot po sedaj še veljavnem ZZZDR, razen če se bosta o vsebini premoženjskega režima dogovorila s pogodbo o ureditvi premoženjskopравnih razmerij.

⁸⁹ VSL sodba II Cp 1544/2015, z dne 11.11.2015,

<http://www.sodnapraksa.si/?q=id:2015081111391248&database%5BSOVS%5D=SOVS&database%5BIBIE%5D=IESP&database%5BVDSS%5D=VDSS&database%5BUPRS%5D=UPRS&_submit=i%C5%A1%C4%8Di&page=0&id=2015081111391248> (15.9.2017).

Iz ugotovljene aktive zapuščine je potrebno izločiti premoženje, ki ni predmet dedovanja.⁹⁰ ZD v 32. členu ureja izločitev v korist potomcev, v 33. členu izločitev gospodinskih predmetov ter izločitev dela premoženja ustrežajočega vrednosti pomoči, ki jo je zapustnik prejel v skladu s predpisi o socialnem varstvu, skladno s 128. členom. Izloči se tudi tisto premoženje, ki ni bilo v lasti zapustnika, temveč v lasti nekoga drugega.⁹¹

6.1.1.1 IZLOČITEV V KORIST POTOMCEV

Z namenom, da ne bi dediči, ki niso prispevali k povečanju zapustnikove zapuščine, pridobili rezultatov dela in prispevanja oseb, določenih v zakonu, je zakonodajalec z 32. členom ZD omogočil izločitev premoženja v korist potomcev.⁹² Gre za premoženje, ki je, čeprav formalno pripada zapustniku, pravzaprav rezultat dela zapustnikovih svojcev in zato dejansko njihovo in ne zapustnikovo premoženje. Izločeni del premoženja na podlagi 2. odstavka 32. člena ZD ni del zapuščine in se ne upošteva pri izračunavanju nujnega deleža.

Zakon določa, da imajo zapustnikovi potomci in posvojenci ter njihovi potomci, ki so živeli skupaj z zapustnikom in mu s svojim delom, zaslužkom ali kako drugače pomagali pri pridobivanju, pravico zahtevati, da se jim iz zapustnikovega premoženja izloči del premoženja, ki ustreza njihovem prispevku k povečanju ali ohranitvi vrednosti zapustnikovega premoženja. Izločeno premoženje upravičencem pripada na podlagi lastninske in ne dedne pravice.

Do tovrstne izločitve premoženja pride le na podlagi zahteve upravičenca, pri čemer gre za zahtevek, ki ni vezan na obstoj dedne pravice.⁹³ Zahtevek ima tako stvarnopravne,

⁹⁰ K. Zupančič, V. Žnidaršič Skubic, Dedno pravo, Uradni list, Ljubljana 2009, str. 99.

⁹¹ V. Rijavec, Postopek v primeru nujnega dedovanja, Zbornik v čast Karla Zupančiča, Pravna fakulteta Univerze v Ljubljani, Ljubljana 2014, str. 276. Za stranke zapuščinskega postopka se lahko štejejo tudi druge osebe, ki uveljavljajo kakšne pravice iz zapuščine, vendar mora imeti ta pravica dednopravno podlago. V kolikor oseba lastninske pravice ne uveljavlja kot dedič, voliljemnik ali na kakšni drugi dedno pravni podlagi, bo morala svoje lastninskopravne zahtevke do premoženja, ki je s sklepom o dedovanju zajet v obsegu zapuščine, uveljaviti od dedičev v posebnem pravnem postopku. VSL sklep II Cp 777/2017, z dne 12.4.2017, <[http://www.sodnapraksa.si/?q=id:2015081111408193&database\[SOVS\]=SOVS&database\[IESP\]=IESP&database\[VDSS\]=VDSS&database\[UPRS\]=UPRS&_submit=i%C5%A1%C4%8Di&page=0&id=2015081111408193](http://www.sodnapraksa.si/?q=id:2015081111408193&database[SOVS]=SOVS&database[IESP]=IESP&database[VDSS]=VDSS&database[UPRS]=UPRS&_submit=i%C5%A1%C4%8Di&page=0&id=2015081111408193) > (15.9.2017).

⁹² K. Zupančič, V. Žnidaršič Skubic, Dedno pravo, Uradni list, Ljubljana 2009, str. 54.

⁹³ VSL sodba I Cp 1520/2013, z dne 12.2.2014, <<http://www.sodnapraksa.si/?q=id:2012032113068259&database%5BSOVS%5D=SOVS&database%5>

kot tudi dednopravne elemente. Stvarnopravni elementi so v tem, da potomcu na podlagi izločitvene pravice pripada delež na vsaki posamezni premoženjski pravici, ki jo je imel zapustnik ob smrti, dednopravni elementi pa se kažejo v dejstvu, da pravica nastane šele ob prednikovi smrti. Potomec bi tako za časa prednikovega življenja lahko zahteval pridobitev solastninskega deleža le na podlagi pravnega posla ali pa bi uveljavljal obogatitveni zahtevek, v kolikor pravni posel ne bi obstajal.⁹⁴

Sodišče meni, da samo dejstvo, da eden od potomcev živi z zapustnikom ter mu občasno pomaga, še ne utemeljuje njegove izločitvene pravice, saj da mora biti potomčeva pomoč znatnejša, sicer ni pravno upoštevna. Pri ugotavljanju prispevka potomca pa je potrebno obračunavati tudi koristi, ki jih je potomec imel od življenja v skupnosti z zapustnikom, pri čemer je smisel takega naziranja v tem, da je potomec, ki je imel od skupnega življenja z zapustnikom določene koristi, tudi zaradi teh koristi lahko prispeval k povečanju ali ohranjanju zapustnikovega premoženja.⁹⁵

V eni izmed sodnih zadev je sodišče odločilo, da tudi morebitna posamična vlaganja v že obstoječ objekt, kot so na primer prezidave in nadzidave, ki po pravilih stvarnega prava prirastejo k nepremičnini, ne utemeljujejo izločitvene pravice. Sodišče namreč meni, da se mora potomčev prispevek k povečanju oziroma ohranitvi vrednosti prednikovega premoženja nanašati na celotno premoženje, s katerim sta prednik in potomec skupaj gospodarila, situacije v katerih si potomec ob prednikovem soglasju z gradnjo na njegovi nepremičnini zagotavlja bivališče, pa zanimivo po mnenju sodišča niso varovane z 32. členom ZD.⁹⁶

BIEBI%5D=IESP&database%5BVDSS%5D=VDSS&database%5BUPRS%5D=UPRS&_submit=i%C5%A1%C4%8Di&page=0&id=2012032113068259> (15.9.2017).

⁹⁴ V. Rijavec, Prispevek potomcev (32. ČL.ZD), Pravni letopis (2008), št. 1, Inštitut za primerjalno pravo, str. 104.

⁹⁵ VSL sodba II Cp 3461/2013, z dne 29.1.2014, <[http://www.sodnapraksa.si/?q=id:2012032113068352&database\[SOVS\]=SOVS&database\[IESP\]=IESP&database\[VDSS\]=VDSS&database\[UPRS\]=UPRS&_submit=i%C5%A1%C4%8Di&page=0&id=2012032113068352](http://www.sodnapraksa.si/?q=id:2012032113068352&database[SOVS]=SOVS&database[IESP]=IESP&database[VDSS]=VDSS&database[UPRS]=UPRS&_submit=i%C5%A1%C4%8Di&page=0&id=2012032113068352)> (15.9.2017).

⁹⁶ Vrhovno sodišče, sodba II Ips 156/2013, z dne 9.4.2014, <http://www.sodisce.si/znanje/sodna_praksa/vrhovno_sodisce_rs/2012032113067203/> (15.9.2017).

6.1.1.2 IZLOČITEV GOSPODINJSKIH PREDMETOV

Zakonodajalec je z namenom, da bi omogočil osebam, ki so živele z zapustnikom, da obdržijo predmete, ki so jih do smrti zapustnika potrebovale za zadovoljevanje vsakdanjih potreb, s 33. členom ZD uveljavil možnost izločitve gospodinjskih predmetov.⁹⁷

Zakon tako omogoča, da gredo zakoncu,⁹⁸ zapustnikovim potomcem, posvojencem in njihovim potomcem, ki so živeli z zapustnikom v istem gospodinjstvu, gospodinjski predmeti, ki so namenjeni za zadovoljitev njihovih vsakdanjih potreb, pod pogojem da ti predmeti niso večje vrednosti.

ZD v 33. členu primeroma navaja predmete, ki ustrezajo pojmu gospodinjski predmeti. Gospodinjski predmeti so tako na primer pohištvo, gospodinjski stroji in naprave ter druga hišna oprema, posteljnina in podobno.

Pravica zgoraj naštetih zapustnikovih svojcev do gospodinjskih predmetov je po svoji pravni naravi zakonito (vindikacijsko) volilo, ki ima stvarnopravni učinek.⁹⁹ Zapustnikovim svojcem na gospodinjskih predmetih pripada lastninska pravica na podlagi samega zakona (*ex lege*), brez zapustnikove naklonitve volila v oporoki.¹⁰⁰ Ker gre pri izločitvi gospodinjskih predmetov iz zapuščine za dedovanje v netehničnem smislu, morajo upravičenci izpolnjevati pogoje za volilojemnike.¹⁰¹

Enako kot pri izločitvi v korist potomcev, se tudi izločeni gospodinjski predmeti ne upoštevajo pri izračunavanju nujnega deleža.¹⁰²

6.1.1.3 SOCIALNA POMOČ

ZD v 128. členu splošno ureja omejitve dedovanja premoženja osebe, ki je uživala pomoč v skladu s predpisi o socialnem varstvu. Zakon določa, da se dedovanje premoženja osebe, ki je uživala pomoč v skladu s predpisi o socialnem varstvu, omeji

⁹⁷ K. Zupančič, V. Žnidaršič Skubic, Dedno pravo, Uradni list, Ljubljana 2009, str. 55.

⁹⁸ Kot smo ugotovili že zgoraj, so z zakoncem izenačeni tudi zunajzakonski partner, partner iz partnerske zveze ter partner iz neskljenjene partnerske zveze (4.a člen ZD, 2.odst 2. člena ZPZ, 2. odst. 3. člena ZPZ).

⁹⁹ K. Zupančič, V. Žnidaršič Skubic, Dedno pravo, Uradni list, Ljubljana 2009, str. 151.

¹⁰⁰ Prav tam.

¹⁰¹ Prav tam, str. 56.

¹⁰² J. Šinkovec, B. Tratar, Veliki komentar zakona o dedovanju s sodno prakso, Primath, Ljubljana 2005, str. 145.

do višine vrednosti prejete pomoči, če ni s predpisi o socialnem varstvu določeno drugače. Na podlagi zakona se omejitev izvede tako, da postane del zapustnikovega premoženja, ki ustreza vrednosti prejete pomoči, do katere se dedovanje omeji, lastnina Republike Slovenije oziroma lastnina občine, odvisno od vira financiranja. Dedovanje se omeji v valorizirani vrednosti prejete pomoči, brez upoštevanja obresti.¹⁰³

Zakonodajalec s tovrstno omejitvijo dedovanja varuje pravni položaj države oziroma občine kot dajalca denarne socialne pomoči in varstvenega dodatka.¹⁰⁴ Ustavno sodišče je odločilo,¹⁰⁵ da je dopustno, da se dajalec pomoči, potem ko oseba pomoči ne potrebuje več, poplača iz njenega premoženja, ki bi ga sicer dobili dediči. Ustavno sodišče namreč meni, da je poseg v človekovo pravico do zasebne lastnine in dedovanja, ki jo zagotavlja URS v 33.členu, nujen zaradi varstva pravice do socialne varnosti drugih državljanov na podlagi 50. člena URS. Z omejitvijo dedovanja po 128. členu se po mnenju Ustavnega sodišča prepreči neupravičeno zmanjševanje sredstev za zagotavljanje pomoči drugim, ki to pomoč potrebujejo, ker nimajo ustreznih sredstev za življenje.

ZD za pomoč v skladu s predpisi o socialnem varstvu šteje vse, kar je zapustnik zaradi slabega premoženjskega stanja prejel na podlagi zakona ali splošnega akta občine v denarju ali v obliki oprostitve plačila. Podrobneje pa omejitev dedovanja ureja Zakon o socialno varstvenih prejemkih¹⁰⁶ (ZSVarPre). Zakonodajalec je z novelo Zakona o socialno varstvenih prejemkih omilil strogost ZD. ZSVarPre v 54.a členu določa, da se dedovanje zapustnikovega premoženja, ki je užival pomoč v skladu s predpisi o socialnem varstvu, omeji do višine dveh tretjin prejetih sredstev, ki jih je zapustnik prejel iz naslova oprostitve plačil socialno varstvenih storitev in prispevka k plačilu sredstev, namenjenih za plačilo oziroma doplačilo pravic družinskega pomočnika.

¹⁰³ V. Žnidaršič Skubic, Dedovanje po prejemniku denarne socialne pomoči, Delavci in delodajalci, 2 – 3/2012/letnik XII, Inštitut za delo pri Pravni fakulteti Univerze v Ljubljani, str. 381.

¹⁰⁴ G. Strban, Pravna vprašanja vračanja denarne socialne pomoči – socialna pomoč ali socialno posojilo?, Pravna praksa, Leto 31, št. 10 (15. marec 2012), str. 12.

¹⁰⁵ Odločitev Ustavnega sodišča, U-I-330/97, z dne 30.11.2000, <<http://odlocitve.us-rs.si/sl/odlocitev/US20484?q=omejitev+dedovanja>> (30.1.2018).

¹⁰⁶ Zakon o socialno varstvenih prejemkih (Uradni list RS, št. 61/10, 40/11, 14/13, 99/13, 90/15 in 88/16).

ZSVarPre nadalje določa, da se dedovanje zapustnikovega premoženja ne omeji v primerih prejete izredne denarne pomoči, izredne denarne pomoči po smrti družinskega člana ter izredne denarne pomoči, kot pomoč pri kritju stroškov pogreba.

Iz omejitve dedovanja so izključeni tudi primeri v katerih je zapustnik prejemal denarno socialno pomoč oziroma varstveni dodatek, v kolikor je imel v lasti stanovanje, katerega vrednost ni presegala 120 000 eurov. V kolikor je imel zapustnik v lasti stanovanje, v katerem je dejansko prebival ter imel stalno prebivališče, katerega vrednost je presegala 120 000 eurov, in si s tem stanovanjem preživetja začasno ni mogel zagotoviti zaradi okoliščin, na katere ni imel vpliva, se dedovanje omeji v kolikor v zadnjih 24 mesecih ni prejel denarne socialne pomoči ali jo je prejel največ osemnajstkrat ali če je v zadnjih 24 mesecih denarno socialno pomoč prejel več kot osemnajstkrat in je soglašal z vpisom prepovedi odtujitve in obremenitve nepremičnin v zemljiško knjigo.

Novela ZSVarPre¹⁰⁷ je strogost 128. člena ZD omilila tudi z uveljavitvijo upoštevanja časovne omejitve prejemanja socialne pomoči. V skladu z 39. členom prehodnih in končnih določb ZSVarPre-C se dedovanje premoženja zapustnika, ki je užival pomoč v skladu s predpisi o socialnem varstvu ne omeji, če je zapustnik to pomoč prejemal eno leto ali manj. V kolikor pa je zapustnik pomoč prejel za več kot 12 mesecev, se dedovanje omeji do višine prejete pomoči, zmanjšane za 12 najvišjih mesečnih zneskov, nato pa zmanjšane še za eno tretjino od preostalih mesečnih zneskov prejete pomoči.

V kolikor pride do omejitve dedovanja, imajo dediči po 4. odstavku 128. člena ZD možnost, da dedujejo vse zapustnikovo premoženje, če se zavežejo povrniti vrednost dane pomoči. V tem primeru dediči, drugače kot v prej veljavni ureditvi, dedujejo neodvisno od soglasja dajalca pomoči.¹⁰⁸ Ustavno sodišče je namreč ugotovilo,¹⁰⁹ da je bila določba, ki je dedičem ob njihovi obvezi vračila vrednosti dane pomoči omogočala dedovanje celotnega premoženja zapustnika, ki je prejemal socialno pomoč, le pod pogojem podanega soglasja dajalca pomoči, neustavna. Neustavna zakonska ureditev je dajalcu socialne pomoči omogočala avtomatično pridobitev lastninske pravice na

¹⁰⁷ Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o socialno varstvenih prejemkih – ZSVarPre-C (Uradni list RS, št. 99/13).

¹⁰⁸ Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o dedovanju - ZD-B (Uradni list RS, št. 67/2001).

¹⁰⁹ Glej opombo 105.

zapustnikovem premoženju, ne glede na to, ali so bili dediči prejeto pomoč pripravljeni vrniti v denarju. Ustavno sodišče je ugotovilo, da je ustavno pravico do socialne varnosti drugih mogoče zavarovati tudi z blažjim ukrepom, s priznanjem obligacijske pravice dajalcu pomoči in z morebitnimi sredstvi za njeno zavarovanje. V skladu s trenutno veljavnim ZD ima Republika Slovenija oziroma občina, iz proračuna katere se je pomoč financirala, v zavarovanje svoje terjatve do dedičev, ki so se obvezali povrniti vrednost socialne pomoči, do celotnega poplačila zakonito zastavno pravico na stvareh, ki sodijo v zapuščino.

Pravici do povračila pomoči pa se Republika Slovenija ali občina, iz katere se je financirala pomoč, na podlagi 129. člena ZD v treh mesecih od dneva, ko sta bili obveščeni o uvedenem dedovanju, lahko odpove. Odpoved pravici je mogoča v primeru, če so zapustnikovi dediči njegov zakonec¹¹⁰ ali njegovi otroci, ki so sami potrebni pomoči, ali če bi premoženje, ki bi postalo lastnina Republike Slovenije ali občine, predstavljalo zanjo breme ali bi zaradi upravljanja ali razpolaganja s to lastnino imela nesorazmerne stroške.

ZD v 7. dostavku 128. člena določa omejitve dedovanja tudi do višine vrednosti stroškov pogreba, v kolikor je stroške pogreba krila občina, čemur pa se slednja lahko, pod pogoji iz prvega odstavka 129. člena, odpove.

Premoženje, ki ustreza vrednosti prejete pomoči, ni predmet dedovanja, ne tvori zapustnikove zapuščine in se zato, razen v primerih odpovedi pravici do vračila pomoči s strani države ali občine, pri računanju velikosti nujnega deleža ne upošteva.¹¹¹

6.1.2 PASIVA ZAPUŠČINE

Ko ugotovimo aktivo zapuščine ter izločimo dele premoženja, ki niso predmet dedovanja, ocenimo še pasivo zapuščine. ZD v 28. členu določa, da od ugotovljene vrednosti premoženja, ki ga je imel zapustnik ob svoji smrti, odštejemo zapustnikove dolgove, stroške za popis in cenitev zapuščine ter stroške za zapustnikov pogreb. Ko so

¹¹⁰ Tudi zapustnikov zunajzakonski partner, partner iz partnerske zveze ter partner iz neskljenjene partnerske zveze (4.a ZD, 2/2 in 3/2 ZPZ).

¹¹¹ V. Žnidaršič Skubic, Dedovanje po prejemniku denarne socialne pomoči, Delavci in delodajalci, 2 – 3/2012/letnik XII, Inštitut za delo pri Pravni fakulteti Univerze v Ljubljani, str. 382.

vse postavke vrednostno ocenjene, aktivo zapuščine zmanjšamo za pasivo zapuščine ter tako ugotovimo čisto vrednost zapuščine.¹¹²

6.2 OBRAČUNSKA VREDNOST ZAPUŠČINE

Končni korak pri ugotavljanju velikosti posameznih nujnih deležev je izračun obračunske vrednosti zapuščine. ZD v 28. členu določa, da čisti vrednosti zapuščine dodamo vrednost vseh daril, ki jih je zapustnik na kakršenkoli način dal tistemu, ki bi po zakonitem dedovanju prišel v poštev kot dedič, vključno z vrednostjo daril, danih dedičem, ki se odpovedujejo dediščini ter vrednostjo tistih daril, za katere je zapustnik odredil naj se ne vračunajo dediču v njegov dedni delež. Vrednost daril, danih osebam, ki niso zakoniti dediči, se upošteva v kolikor so bila darila dana v zadnjem letu zapustnikovega življenja in niso običajna manjša darila.

Zakon tako nalaga rekonstrukcijo premoženjskega stanja, ki bi obstajalo v času zapustnikove smrti, če ta s premoženjem ne bi neodplačno razpolagal.¹¹³ Gre za fiktivno vrnitev daril, darila namreč v zapuščinsko premoženje preidejo le računsko, gre za idealno kolacijo.¹¹⁴

Spomnimo, obračunska vrednost zapuščine se ugotavlja le v primeru zahteve za zmanjšanje oporočnih razpolaganj in vrnitve daril. Zahteva bo utemeljena, v kolikor je zapustnik z oporočnimi razpolaganji in/ali z določenimi darili za časa življenja posegel v rezervirani del zapuščine in s tem prikrajšal nujni delež. Nujni dedič mora ob uveljavljanju pravice do nujnega deleža podati ustrezno trditveno podlago o razpoložljivem delu zapuščine, o višini nujnega deleža, o njegovi prikrajšanosti in višini

¹¹² Pritožbeno sodišče je presoјalo očitok neupoštevanja stroškov sodnega izvedenca geodetske stroke pri izračunu nujnega deleža in odločilo, da stroški parcelacij nepremičnin ne pridejo v poštev pri izračunu, saj da ne spadajo med stroške za popis in ocenitev zapuščine. VSL sklep II Cp 369/2015, z dne 13.5.2015,
<http://www.sodnapraksa.si/?q=id:2012032113080432&database%5BSOVS%5D=SOVS&database%5BIEBI%5D=IESP&database%5BVDSS%5D=VDSS&database%5BUPRS%5D=UPRS&_submit=i%5C%5A1%5C%4%8Di&page=0&id=2012032113080432> (15.9.2017).

¹¹³ S. Pavlin, Nujni dediči, Uradni list, Ljubljana 2012, str. 234.

¹¹⁴ VSL Sklep II Cp 1752/99, z dne 27.10.1999,
<[http://www.sodnapraksa.si/?q=id:48704&database\[SOVS\]=SOVS&database\[IESP\]=IESP&database\[VDSV\]=VDSS&database\[UPRS\]=UPRS&_submit=i%5C%5A1%5C%4%8Di&page=0&id=48704](http://www.sodnapraksa.si/?q=id:48704&database[SOVS]=SOVS&database[IESP]=IESP&database[VDSV]=VDSS&database[UPRS]=UPRS&_submit=i%5C%5A1%5C%4%8Di&page=0&id=48704)> (15.9.2017). Sabina Pavlin, Nujni dediči, Uradni list, Ljubljana 2012. str. 234.

prikrajšanja ter dokazne predloge, potrebne za ocenitev zapustnikovega premoženja, oporočnih razpolaganj in daril.¹¹⁵

6.2.1 DARILO

ZD v 29. členu določa, da se poleg vsakega drugega neodplačnega razpolaganja za darilo šteje tudi odpoved pravici, odpust dolga, tisto, kar je zapustnik za življenja dal dediču na račun njegovega dednega deleža ali za ustanovitev ali razširitev gospodinjstva ali za opravljanje poklica. Poleg splošnega pojma darila pa ZD vsebuje še dodatne določbe, ki opredeljujejo specialnejše pojme darila.

Zakon tako v 54. členu govori o vračunanju stroškov za preživljanje dediča. Kar je bilo porabljeno za preživljanje dediča in za njegovo obvezno šolanje, se ne vračuna v njegov dedni delež. Gre za tiste stroške, ki jih je zapustnik imel, kadar po zakonu dediča ni bil dolžan preživljati.¹¹⁶ Kot darilo se šteje vse, kar je posamezni zakoniti dedič prejel v višji vrednosti kot je bilo to potrebno za njegovo usposabljanje za samostojno življenje.¹¹⁷

Glede nadaljnega šolanja sodišče na podlagi presoje vrednosti zapuščine, stroškov šolanja in usposobitev ostalih dedičev za samostojno življenje odloči ali gre v konkretnem primeru za darilo ali ne.¹¹⁸

Darilo kot zavarovanje v korist obdarjenca pa je opredeljeno v 31. členu ZD. Zakon določa, da se kot vrednost darila šteje seštevek zavarovalnih premij, ki jih je plačal zapustnik v kolikor je ta seštevek manjši od zavarovalne vsote ali pa zavarovalna vsota v kolikor je seštevek zavarovalnih premij večji od zavarovalne vsote.

ZD razlikuje primere, ko je bilo darilo dano zakonitim dedičem, od primerov, ko je bilo darilo dano tretji osebi. Na podlagi 28. člena ZD se namreč darila dana zakonitim dedičem, pri ugotavljanju obračunske vrednosti zapuščine, upoštevajo ne glede na to

¹¹⁵ VSL sklep II Cp 737/2010, z dne 9.6.2010, <http://www.sodisce.si/znanje/sodna_praksa/visja_sodisca/2010040815246596/> (15.9.2017). V kolikor v pravdi zaradi vračila darila zaradi prikrajšanja nujnega deleža tožeča stranka ne navede dejstev, ki omogočajo izračun obračunske vrednosti zapuščine, je tožba nesklepčna, VSL sodba II Cp 2833/2013, z dne 12.2.2014, <<http://www.sodisce.si/vislj/odlocitve/2012032113076200/>> (15.9.2017).

¹¹⁶ J. Šinkovec, B. Tratar, Veliki komentar zakona o dedovanju s sodno prakso, Primath, Ljubljana 2005, str. 227.

¹¹⁷ Prav tam, str. 229.

¹¹⁸ Člen 54/2 ZD.

kdaj so bila dana. Darila, dana osebam, ki niso zakoniti dediči zapustnika, pa se upoštevajo le v primeru, da so bila podarjena v zadnjem letu zapustnikovega življenja.

Sodišče meni, da prištevanje vrednosti daril, danih dedičem kadarkoli in na katerikoli način, pride v poštev le za osebe, ki bi po zakonitem dedovanju prišle v poštev kot dediči, torej osebe, ki bi dedovale v konkretnem primeru, to so dediči *in concreto*.¹¹⁹ Do prištevanja daril na podlagi 4. odstavka 28. člena ZD tako na primer ne pride v primeru, ko bi zapustnik nepremično premoženje podaril svojemu vnuku, ki pa v konkretnem primeru ne bi dedoval, ker bi bila po zakonu po zapustniku poklicana k dedovanju vnukova še živeča mati. Takšno darilo, dano vnuku, bi lahko pri izračunavanju obračunske vrednosti zapuščine prišlo v poštev le na podlagi 5. odstavka 28. člena ZD, torej če bi šlo za primer ko je darilo zapustnik dal v zadnjem letu svojega življenja drugim osebam, ki niso zakoniti dediči.¹²⁰ Prav tako se pri izračunu ne upošteva vrednost darila, ki ga je pred zapustnikom umrli zakoniti dedič prejel od zapustnika več kot leto dni pred zapustnikovo smrtjo, saj tak zakoniti dedič ni konkretni dedič v zapuščinskem postopku po zapustniku.¹²¹

Zakonodajalec je določil, da se tako v primerih, ko je bilo darilo dano zakonitemu dediču, kot v primerih ko je bilo darilo dano tretji osebi, običajna manjša darila ne vračunavajo v dedni delež.¹²² Odločitev o vprašanju ali gre v konkretnem primeru za običajno manjše darilo, je odvisna od premoženjskih in socialnih razmer zapustnika in obdarjenca ter od običajev, ki so veljali ob podaritvi v okolju v katerem je zapustnik živel.¹²³

¹¹⁹ VSL sodba I Cp 149/2013, z dne 20.2.2013,
<http://www.sodnapraksa.si/?q=id:2012032113053504&database%5BSOVS%5D=SOVS&database%5BIEBI%5D=IESP&database%5BVDSS%5D=VDSS&database%5BUPRS%5D=UPRS&_submit=i%C5%A1%C4%8Di&page=0&id=2012032113053504> (15.9.2017).

¹²⁰ VSM sklep I Cp 2002/2005, z dne 6.2.2007,
<[http://www.sodnapraksa.si/?q=id:38734&database\[SOVS\]=SOVS&database\[IESP\]=IESP&database\[VDSS\]=VDSS&database\[UPRS\]=UPRS&_submit=i%C5%A1%C4%8Di&page=0&id=38734](http://www.sodnapraksa.si/?q=id:38734&database[SOVS]=SOVS&database[IESP]=IESP&database[VDSS]=VDSS&database[UPRS]=UPRS&_submit=i%C5%A1%C4%8Di&page=0&id=38734)> (15.9.2017).

¹²¹ VSL sklep I Cp 409/2016, z dne 15.6.2016,
<[http://www.sodnapraksa.si/?q=id:2015081111393466&database\[SOVS\]=SOVS&database\[IESP\]=IESP&database\[VDSS\]=VDSS&database\[UPRS\]=UPRS&_submit=i%C5%A1%C4%8Di&page=0&rowsPerPage=20&moreLikeThis=1&id=doc_2015081111397627](http://www.sodnapraksa.si/?q=id:2015081111393466&database[SOVS]=SOVS&database[IESP]=IESP&database[VDSS]=VDSS&database[UPRS]=UPRS&_submit=i%C5%A1%C4%8Di&page=0&rowsPerPage=20&moreLikeThis=1&id=doc_2015081111397627)> (15.9.2017).

¹²² Člen 28/5 ZD in člen 55 ZD.

¹²³ S. Pavlin, Nujni dediči, Uradni list, Ljubljana 2012, str. 282.

Pri ugotovitvi vrednosti zapuščine pa se na podlagi šestega odstavka 28. člena ZD ne upošteva in ne doda vrednost daril, ki so bila podarjena v dobrodelne in druge človekoljubne namene. Gre za t. i. privilegirana darila, ki jih je zapustnik podaril v humanitarne namene določenim ustanovam ali društvom ter neposredno ljudem v stiski.¹²⁴

Časovni mejnik za ugotavljanje obračunske vrednosti zapuščine je zapustnikova smrt, izhajamo torej iz stanja in vrednosti zapuščine v trenutku zapustnikove smrti. Pri ugotavljanju vrednosti daril pa je potrebno izhajati iz stanja ob daritvi in vrednosti darila ob smrti.¹²⁵ Sodišče je v pritožbenem postopku odločalo o pritožbi, v katerem je pritožnica ugovarjala, da je imela nepremičnina v času daritve status stavbnega in ne kmetijskega zemljišča kot ga ima v času odločanja.¹²⁶ Sodišče je ugotovilo, da je za določitev vrednosti parcele odločilna namembnost zemljišča v času daritve in ne status kot je razviden iz podatkov zemljiškega katastra. V kolikor je torej zemljišče v času daritve imelo status stavbnega zemljišča, se upošteva vrednost takšnega statusa zemljišča v trenutku zapustnikove smrti.

Ko torej izračunamo vrednost daril, ki jo je potrebno prišteti k čisti vrednosti zapuščine, lahko ugotovimo obračunsko vrednost zapuščine. Na podlagi zakonsko določenih kvot ugotovimo kolikšen je razpoložljivi del zapuščine ter kolikšen je rezervirani del zapuščine in s tem tudi velikost posameznih nujnih deležev ter velikost skupnega nujnega deleža, t. j. seštevek vseh posameznih nujnih deležev.¹²⁷

¹²⁴ K. Zupančič, V. Žnidaršič Skubic, Dedno pravo, Uradni list, Ljubljana 2009, str. 99.

¹²⁵ VSL sklep I Cp 3386/2014, 21.1.2015,
<http://www.sodnapraksa.si/?q=id:2015081111384353&database%5BSOVS%5D=SOVS&database%5BIEBI%5D=IESP&database%5BVDSS%5D=VDSS&database%5BUPRS%5D=UPRS&_submit=i%5A1%C4%8Di&page=0&id=2015081111384353> (15.9.2017).

¹²⁶ VSL sklep II Cp 2815/2013, z dne 4.12.2013,
<[http://www.sodnapraksa.si/?q=id:2012032113066532&database\[SOVS\]=SOVS&database\[IESP\]=IESP&database\[VDSS\]=VDSS&database\[UPRS\]=UPRS&_submit=i%5A1%C4%8Di&page=0&id=2012032113066532](http://www.sodnapraksa.si/?q=id:2012032113066532&database[SOVS]=SOVS&database[IESP]=IESP&database[VDSS]=VDSS&database[UPRS]=UPRS&_submit=i%5A1%C4%8Di&page=0&id=2012032113066532)> (15.9.2017).

¹²⁷ J. Šinkovec, B. Tratar, Veliki komentar zakona o dedovanju s sodno prakso, Primath, Ljubljana 2005, str. 113,120.

6.2.2 DOLOČBE OBLIGACIJSKEGA ZAKONIKA

Za ugotavljanje obračunske vrednosti zapuščine so pomembne tudi določbe Obligacijskega zakonika¹²⁸ (v nadaljevanju OZ). Vpliv na velikost končne, obračunske vrednosti zapuščine, imajo namreč lahko pogodba o izročitvi in razdelitvi premoženja (v nadaljevanju izročilna pogodba), pogodba o dosmrtnem preživljanju ter pogodba o preužitku, ki so sicer pogodbe obligacijskega prava, a imajo določene vplive na dedovanje.

Pogodba o dosmrtnem preživljanju je odplačna, tvegana pogodba *inter vivos*, pri kateri se, skladno s 557. členom OZ, preživljalec zaveže, da bo preživljal drugega pogodbenika ali koga drugega do smrti, preživljanec pa izjavi, da mu zapušča vse premoženje ali del premoženja, ki obsega nepremičnine in premičnine, ki so namenjene za rabo in uživanje nepremičnin, s tem da je njihova izročitev odložena do izročiteljeve smrti. Predmet pogodbe o dosmrtnem preživljanju je lahko samo premoženje preživljanca, ki ga ima v trenutku sklenitve pogodbe, ne pa tudi kasneje pridobljeno premoženje, saj bi v tem primeru šlo za sklenitev dedne pogodbe, ki pa je v slovenskem pravnem redu izrecno prepovedana.¹²⁹ Pogodba o preužitku pa je v skladu s 564. členom OZ odplačna, tvegana pogodba, s katero se preužitkar zavezuje, da bo na prevzemnika prenesel lastninsko pravico na določenih svojih nepremičninah, prevzemnik pa se zavezuje, da bo preužitkarju ali komu drugemu do njegove smrti nudil določene dajatve in storitve. Tako kot pri pogodbi o dosmrtnem preživljanju, je tudi pri pogodbi o preužitku, zaradi prepovedi sklepanja dednih pogodb, predmet pogodbe lahko samo premoženje, ki obstaja v trenutku sklenitve pogodbe.¹³⁰

Ker sta pogodbi o dosmrtnem preživljanju in o preužitku odplačni pogodbi, ne štejeta za darilo in ju ni mogoče izpodbijati zaradi prikrajšanja nujnega deleža, v kolikor se v zvezi s pogodbo ne ugotovijo elementi neodplačnosti pogodbe.¹³¹ Premoženje, odtujeno na podlagi pogodbe o dosmrtnem preživljanju ali na podlagi pogodbe o preužitku, zato ne spada v zapuščino zapustnika in se potemtakem tudi ne upošteva pri izračunu

¹²⁸ Obligacijski zakonik (Uradni list RS, št. 97/07- uradno prečiščeno besedilo in 64/16- odl. US).

¹²⁹ J. Šinkovec, B. Tratar, Obligacijski zakonik s komentarjem in sodno prakso, Oziris, Lesce 2001, str. 506-507.

¹³⁰ Prav tam, str. 518.

¹³¹ S. Cigoj, Institucije obligacij. Posebni del obligacijskega prava: kontrakti in reparacije, Uradni list Republike Slovenije, Ljubljana 1991, str. 314-316.

obračunske vrednosti zapuščine, se ne vračunava v dedni delež zakonitega dediča ter se ne vrača v primeru prikrajšanja nujnega deleža.¹³²

Izročilno pogodbo OZ opredeljuje v 546. členu, v katerem določa, da se z izročilno pogodbo izročitelj zaveže, da bo izročil in razdelil svoje premoženje svojim potomcem, posvojencem ter njihovim potomcem.¹³³ Izročitelj pa v skladu s 552. členom OZ lahko pri izročitvi in razdelitvi upošteva tudi svojega zakonca.

Gre za obligacijskopravno pogodbo *inter vivos*, ki pa vsebuje določene elemente dednopravne narave, saj za osebe, ki jim je bilo premoženje izročeno, predstavlja vnaprejšnje dedovanje in jim onemogoča uveljavljanje dednopravnih zahtevkov glede tega premoženja po smrti zapustnika (izročitelja).¹³⁴

Zakon v 549. členu izrecno določa, da je v primeru smrti izročitelja njegova zapuščina samo tisto premoženje, ki ni bilo zajeto z izročitvijo in razdelitvijo ter tisto premoženje, ki ga je izročitelj pridobil kasneje. Premoženje, ki so ga potomci izročitelja pridobili z izročitvijo in razdelitvijo tako ne spada v zapuščino in se ne upošteva pri ugotavljanju vrednosti zapuščine.

OZ za pogodbene stranke izročilne pogodbe šteje izročiteljeve potomce, posvojence in njihove potomce ter izročiteljevega zakonca. Gre torej za dediče prvega dednega reda. Kot je bilo opisano že zgoraj poleg navedenih oseb, zaradi izenačenja z zakoncem, v primeru dedovanja v prvi dedni red spadajo tudi zapustnikov zunajzakonski partner, partner iz sklenjene partnerske zveze ter partner iz nesklenjene partnerske zveze. V teoriji so je zato pojavilo vprašanje ali je mogoče slednje izenačiti z izročiteljevim zakoncem tudi glede sklenitve izročilne pogodbe in jih tako šteti med pogodbene stranke.¹³⁵ Trenutno veljavna ureditev slovenskega prava takšno izenačitev omogoča samo partnerju iz sklenjene partnerske zveze. ZPZ v 2. členu 2. odstavka določa, da ima partnerska zveza enake pravne posledice kot zakonska zveza na vseh pravnih

¹³² V. Žnidaršič Skubic, Izročilna pogodba – pogodba obligacijskega prava z dednopravnimi elementi, Pravniki 130 (2013) 3-4, Ljubljana, str. 146.

¹³³ Tako kot pri sklenitvi pogodbe o dosmrtnem preživljanju in pogodbe o preužitku, je zaradi prepovedi sklepanja dednih pogodb, tudi v primeru sklenitve izročilne pogodbe predmet pogodbe lahko samo premoženje, ki ga ima izročitelj v času sklenitve pogodbe (548. člen OZ).

¹³⁴ J. Šinkovec, B. Tratar, Obligacijski zakonik s komentarjem in sodno prakso, Oziris, Lesce 2001, str. 498.

¹³⁵ V. Žnidaršič Skubic, Izročilna pogodba – pogodba obligacijskega prava z dednopravnimi elementi, Pravniki 130 (2013) 3-4, Ljubljana, str. 148 – 149.

področjih, razen če ZPZ določa drugače. Zunajzakonski partner pri sklepanju izročilne pogodbe ni izenačen z zakoncem, saj ZD s 4.a členom vzpostavlja enakopravnost le v zvezi z določbami ZD, medtem ko ZZZDR v 12. členu določa, da ima zunajzakonska skupnost enake pravne posledice kot zakonska zveza le po ZZZDR, na drugih področjih pa le če tako določa zakon.¹³⁶ Ker ZPZ neskljenjeno partnersko zvezo izenačuje z zunajzakonsko skupnostjo na tistih pravnih področjih, na katerih ima pravne posledice zunajzakonska skupnost, lahko štejemo, da tudi partner iz neskljenjene partnerske zveze, tako kot zunajzakonski partner izročitelja, ne more biti pogodbeni stranka izročilne pogodbe, saj OZ o morebitni izenačitvi molči.

V zvezi s pogodbenimi strankami izročilne pogodbe pa se kaže tudi določena nekonsistentnost v povezavi z 28. členom ZD, ki določa način ugotovitve vrednosti zapustnikove zapuščine. V teoriji in sodni praksi sta se namreč vzpostavili nasprotujoči mnenji glede vprašanja, ali je pogodbeni stranka izročilne pogodbe lahko samo potomec izročitelja, ki je po pravilih dednega prava dedič *in concreto* ali pa je ta možnost dopuščena tudi dediču *in abstracto*.¹³⁷ Medtem ko teorija zastopa stališče, da je stranka izročilne pogodbe lahko samo potomec, ki bi v konkretnem primeru bil poklican k dedovanju, pa sodna praksa meni, da je to lahko tudi potomec, ki v konkretnem primeru ne bi bil poklican k dedovanju. V primeru, da dedič *in concreto* z izročilno pogodbo med svojim prednikom in svojim potomcem ne bi soglašal, se bo premoženje, izročeno z izročilno pogodbo štelo za darilo zakonitemu dediču in se zato v primeru prikrajšanja nujnega deleža upoštevalo ne glede na to, kdaj je bila izročilna pogodba sklenjena.¹³⁸ Takšna ureditev pa je nekonsistentna s stališčem, ki ga je zavzela sodna praksa v zvezi z vračunanjem daril čisti vrednosti zapuščine po 28. odstavku ZD. Kot opisujem že zgoraj, se namreč darila dana zakonitim dedičem vračunajo ne glede na to kdaj so bila dana, darila dana drugim osebam pa le, če so bila dana v zadnjem letu zapustnikovega življenja. Sodna praksa je v zvezi s tem zavzela stališče, da prištevanje vrednosti daril, ne glede na to kdaj so bila dana, pride v poštev le za osebe, ki bi po zakonitem dedovanju prišle v poštev kot dediči, torej dediči *in*

¹³⁶ Tudi DZ, ki se bo začel uporabljati aprila 2019, zunajzakonsko skupnost izenačuje z zakonsko zvezo le v obsegu določb DZ, na drugih pravnih področjih pa le, če tako določa posamezni področni zakon (1. odstavek 4. člena DZ).

¹³⁷ V. Žnidaršič Skubic, Izročilna pogodba – pogodba obligacijskega prava z dednopravnimi elementi, Pravniki 130 (2013) 3-4, Ljubljana, str. 149 – 151.

¹³⁸ Prav tam.

concreto, v kolikor je bilo darilo dano dediču *in abstracto*, pa se to upošteva le, če je bilo dano v zadnjem letu zapustnikovega življenja.¹³⁹ Za dediče, ki v konkretnem primeru ne bi bili poklicana k dedovanju je torej bolj ugodna naklonitev darila kot pa sklenitev izročilne pogodbe, saj je riziko prištevanja vrednosti darila čisti vrednosti zapuščine in morebitno vračanje darila pri slednji veliko večji.¹⁴⁰

Čeprav je izročilna pogodba, v kolikor prevzemnik premoženja ne prevzame kakšnih obveznosti, po svoji naravi neodplačna pogodba, zaradi pogoja veljavnosti pogodbe, ki ga OZ postavlja v 547. členu, pri izračunavanju obračunske vrednosti zapuščine premoženja, odtujenega na podlagi izročilne pogodbe, ne moremo šteti za darilo. Pogodba je namreč veljavna le v primeru, da se z njo strinjajo vsi izročiteljevi potomci, posvojenci in njihovi potomci ki bi bili po zakonu upravičeni dedovati po izročitelju. Če izročitelj pri izročilni pogodbi upošteva tudi svojega zakonca, je skladno z 552. členom OZ potrebno, da se z izročitvijo in razdelitvijo premoženja strinja tudi zakonec, sicer ostane njegova pravica do nujnega deleža neokrnjena.

OZ v 550. členu določa, da v kolikor se kateri izmed potomcev ni strinjal z izročitvijo in razdelitvijo, štejemo tiste dele premoženja, ki so bili izročeni drugim potomcem, za darila in se po prednikovi smrti z njimi ravna kot z darili, ki jih je prednik dal dedičem. Enako ravnanje OZ zapoveduje v primerih, če se izročitelju po izročitvi in razdelitvi, s katero so se strinjali vsi potomci, rodi otrok ali pojavi potomec, ki je bil razglašen za mrtvega.

Glede posledic odsotnosti podanega soglasja k izročilni pogodbi so sicer mnenja teorije in sodne prakse deljena.¹⁴¹ Teorija meni, da je v primerih, ko soglasja ni podal potomec, izročilna pogodba nična, da nastopi zakonska konverzija in tako izročilna pogodba absolutno konvertira v darilno pogodbo ter tako proti vsem dedičem velja za darilno pogodbo. Od teh primerov teorija razlikuje primere, ko soglasja ni podal izročiteljev zakonec. Ob pomanjkanju soglasja zakonca izročilna pogodba po mnenju teorije

¹³⁹ VSL sodba I Cp 149/2013, z dne 20.2.2013, <http://www.sodnapraksa.si/?q=id:2012032113053504&database%5BSOVS%5D=SOVS&database%5BIEBI%5D=IESP&database%5BVDSS%5D=VDSS&database%5BUPRS%5D=UPRS&_submit=i%C5%A1%C4%8Di&page=0&id=2012032113053504> (15.9.2017).

¹⁴⁰ V. Žnidaršič Skubic, Izročilna pogodba – pogodba obligacijskega prava z dednopravnimi elementi, Pravniki 130 (2013) 3-4, Ljubljana, str. 149 – 151.

¹⁴¹ Prav tam, str. 151 – 153.

relativno konvertira in zato samo zakoncu pripada pravica do nujnega deleža v zvezi z izročilno pogodbo. Drugače pa sodna praksa meni, da pomanjkanje soglasja ne povzroči neveljavnosti pogodbe, pač pa ne velja v razmerju do dediča, ki ni dal soglasja ter povzroči, da izročeno premoženje v razmerju do njega dobi status darila, medtem ko v razmerju do sodedičev to ne velja.¹⁴²

V zvezi s pogodbami, sklenjenimi na podlagi OZ, v praksi pogosto prihaja do sporov o pravni naravi posameznih pogodb, pojavljajo se vprašanja ali je pri sklenitvi izročilne pogodbe, pogodbe o dosmrtnem preživljanju ali pa pri pogodbi o preužitku dejansko šlo za darilo in ne za odplačni pravni posel in obratno. Vrhovno sodišče je odločilo, da je v zvezi z ugotovitvijo ali gre v posameznem primeru za darilo ali ne, najprej potrebno ugotoviti pravno naravo sklenjene pogodbe, ki pa je v prvi vrsti odvisna od namena, ki so ga sopogodbениki imeli ob njeni sklenitvi.¹⁴³ Za presojo o namenu strank pa je pomembno ali je bila ocena koristi in obveznosti določljiva ob sklenitvi pogodbe, in če je bila določljiva, ali je šlo že ob sklenitvi pogodbe za očitno nesorazmerje med pridobljeno koristjo in prevzeto obveznostjo. Če sodišče ugotovi, da pogodbeni namen strank ob sklepanju pogodbe ni bil v daritvi, temveč v sklenitvi odplačne pogodbe, potem dednopravni učinki pogodbe z uporabo določb o prikrajšanju nujnega deleža ne pridejo v poštev.¹⁴⁴ V obravnavanem primeru je sodišče potrdilo pravno opredelitev darilne pogodbe kot pogodbe o dosmrtnem preživljanju s takojšno izročitvijo premoženja, torej kot preužitkarsko pogodbo, a obenem reklo, da je potrebno ugotoviti ali je pogodba v celoti takšne narave in to tako v sklenitvenem, kot tudi v izpolnitvenem delu pogodbe. Po starejši sodni praksi je bilo potrebno preveriti ali so v sicer odplačnem pravnem poslu med zapustnikom in dedičem prisotni elementi darilne pogodbe in v kolikor so, v kakšnem obsegu. Pri presoji odplačnosti ali neodplačnosti pogodbe pa se npr. ni upoštevala samo finančna podpora, ampak tudi vsakodnevna nega in oskrba pokojnega.¹⁴⁵ Sodišče navaja, da je pri presoji potrebno upoštevati obseg izročene

¹⁴² Prav tam.

¹⁴³ VSL sklep II Cp 1346/2015, z dne 10.6.2015, <[http://www.sodnapraksa.si/?q=id:2012032113080772&database\[SOVS\]=SOVS&database\[IESP\]=IESP&database\[VDSS\]=VDSS&database\[UPRS\]=UPRS&_submit=i%C5%A1%C4%8Di&page=0&id=2012032113080772](http://www.sodnapraksa.si/?q=id:2012032113080772&database[SOVS]=SOVS&database[IESP]=IESP&database[VDSS]=VDSS&database[UPRS]=UPRS&_submit=i%C5%A1%C4%8Di&page=0&id=2012032113080772)> (15.9.2017).

¹⁴⁴ V. Rijavec, Postopek v primeru nujnega dedovanja, Zbornik v čast Karla Zupančiča, Pravna fakulteta Univerze v Ljubljani, Ljubljana 2012, str. 282.

¹⁴⁵ Vrhovno sodišče, Sodba II Ips 850/2007, z dne 9.10.2008, <http://www.sodisce.si/znanje/sodna_praksa/vrhovno_sodisce_rs/619/> (15.9.2017).

premoženja, obseg dogovorjene obveznosti obdarjenca, kakršen se je pričakoval ob sklenitvi pogodbe in kakršen je kasneje dejansko bil, ob vsem tem pa je potrebno upoštevati tudi tveganost (aleatornost) posla.¹⁴⁶ V kolikor nujni dedič trdi, da gre pri izročilni pogodbi za darilo, je potrebno dokazati nesorazmernost med dajatvami izročitelja in pridobitelja.¹⁴⁷

6.2.3 PRIKRAJŠANJE NUJNEGA DELEŽA

V kolikor celotna vrednost zapustnikovih oporočnih razpolaganj in daril presega razpoložljivi del zapuščine, gre po 34. členu ZD za prikrajšanje nujnega deleža. V tem primeru se oporočna razpolaganja zmanjšajo ali popolnoma odpravijo, darila pa vrnejo v kolikor je to potrebno, da se dopolni nujni delež.

ZD v 35. členu določa vrstni red odprave prikrajšanja nujnega deleža. V kolikor je nujni delež prikrajšan, se najprej zmanjšajo oporočna razpolaganja (redukcija). V kolikor ne zadostuje, da se oporočna razpolaganja samo zmanjšajo, pride do popolne odprave oporočnih razpolaganj.¹⁴⁸

Ker pravice iz posameznih oporočnih razpolaganj nastanejo sočasno, s smrtjo zapustnika,¹⁴⁹ se oporočna razpolaganja, na podlagi 36. člena ZD, zmanjšajo v enakem razmerju, ne glede na njihovo naravo in obseg in ne glede na to ali so v eni oporoki ali v več oporokah, kolikor iz oporoke ne izhaja kaj drugega. Zmanjšajo se torej tako oporočni dedni deleži, kot tudi volila in sicer v sorazmerju s svojo velikostjo oziroma vrednostjo,¹⁵⁰ zapustnik pa lahko določi, da ima katero izmed oporočnih razpolaganj prednost pred drugimi razpolaganji in posamezno oporočno razpolaganje celo izvzame iz postopka zmanjšanja razpolaganj, a s tem ne sme kršiti nujnih deležev.¹⁵¹ V kolikor je oporočitelj zapustil več volil in odredil, naj se kakšno volilo izplača pred drugimi, se na podlagi 2. odstavka 36. člena ZD to volilo zmanjša le v primeru, če vrednost drugih volil

¹⁴⁶ Vrhovno sodišče, Sklep II Ips 703/94, z dne 18.4.1996, <http://www.sodisce.si/znanje/sodna_praksa/vrhovno_sodisce_rs/3410/> (15.9.2017).

¹⁴⁷ VSL sodba I Cp 1007/2010, z dne 15.4.2010, <[http://www.sodnapraksa.si/?q=id:2010040815243570&database\[SOVS\]=SOVS&database\[IESP\]=IESP&database\[VDSS\]=VDSS&database\[UPRS\]=UPRS&_submit=i%C5%A1%C4%8Di&page=0&id=2010040815243570](http://www.sodnapraksa.si/?q=id:2010040815243570&database[SOVS]=SOVS&database[IESP]=IESP&database[VDSS]=VDSS&database[UPRS]=UPRS&_submit=i%C5%A1%C4%8Di&page=0&id=2010040815243570)> (15.9.2017).

¹⁴⁸ V. Rijavec, Postopek v primeru nujnega dedovanja, Zbornik v čast Karla Zupančiča, Pravna fakulteta Univerze v Ljubljani, Ljubljana 2014, str. 286.

¹⁴⁹ K. Zupančič, V. Žnidaršič Skubic, Dedno pravo, Uradni list, Ljubljana 2009, str. 101.

¹⁵⁰ Prav tam.

¹⁵¹ S. Pavlin, Nujni dediči, Uradni list, Ljubljana 2012, str. 337.

ne zadošča za odpravo prikrajšanja nujnega deleža. Oporočna razpolaganja in darila, ki se vračunajo nujnemu dediču v njegov dedni delež, se pri ugotavljanju celotne vrednosti oporočnih razpolaganj in daril na podlagi 34. člena ZD upoštevajo samo toliko, za kolikor presegajo njegov nujni delež, v kolikor pa do presežka njegovega nujnega deleža ne pride, ta naklonitev ne spada med razpolaganja zaradi katerih je prišlo do prikrajšanja nujnega deleža drugega nujnega dediča.¹⁵² Upoštevajo pa se tudi tista oporočna razpolaganja, za katera je zapustnik odredil, naj se ne vračunajo nujnemu dediču v njegov dedni delež. Oporočni dedič, čigar dedni delež bi moral biti zmanjšan in volilobjemnik, kateremu je oporočitelj naročil, da kaj izplača iz svojega volila, lahko v skladu s 37. členom ZD zahtevata sorazmerno zmanjšanje volil, ki jih morata plačati.

Šele in samo v primeru, da zmanjšanje ali popolna odprava oporočnih razpolaganj ne zadostuje za odpravo prikrajšanja nujnega deleža, pride v poštev vračanje daril (*restitucija*).¹⁵³

Darilo se vrne v naravi, tako da se vzpostavi tisto stanje, kakršno bi bilo, če darilo ne bi bilo podarjeno.¹⁵⁴ Do dneva, ko je zvedel, da se zahteva vrnitev darila, velja obdarjenec glede darovane stvari za poštenega posestnika.¹⁵⁵ Darila se v skladu z 38. členom ZD vračajo v obrnjenem vrstnem redu, istočasno dana darila pa se vračajo sorazmerno. Zakonodajalec se je za takšen vrstni red odločil na podlagi domneve, da je šele s kasnejšimi darili, to je darili, ki so bila časovno bližje zapustnikovi smrti, prišlo do zapustnikovega poseganja v rezervirani del zapuščine in s tem do kršitve pravice do nujnega deleža.¹⁵⁶

Kadar ne gre za spor o dejstvih, lahko zapuščinsko sodišče o zmanjšanju oporočnih razpolaganj odloči samo, o vrnitvi daril pa le takrat, kadar so obdarjenci udeleženci zapuščinskega postopka.¹⁵⁷

¹⁵² K. Zupančič, V. Žnidaršič Skubic, Dedno pravo, Uradni list, Ljubljana 2009, str. 100.

¹⁵³ V. Rijavec, Postopek v primeru nujnega dedovanja, Zbornik v čast Karla Zupančiča, Pravna fakulteta Univerze v Ljubljani, Ljubljana 2014, str. 286.

¹⁵⁴ A. Finžgar, Zbirka razprav iz dednega prava, Pravna fakulteta v Ljubljani, Ljubljana 1960, str. 40.

¹⁵⁵ Člen 39 ZD.

¹⁵⁶ K. Zupančič, V. Žnidaršič Skubic, Dedno pravo, Uradni list, Ljubljana 2009, str.101.

¹⁵⁷ VSL sklep I Cp 76/2001, z dne 21.2.2001, <[http://www.sodnapraksa.si/?q=id:55523&database\[SOVS\]=SOVS&database\[IESP\]=IESP&database\[VDVD\]=VDSS&database\[UPRS\]=UPRS&_submit=i%C5%A1%C4%8Di&page=0&id=55523](http://www.sodnapraksa.si/?q=id:55523&database[SOVS]=SOVS&database[IESP]=IESP&database[VDVD]=VDSS&database[UPRS]=UPRS&_submit=i%C5%A1%C4%8Di&page=0&id=55523)>

Izpodbojna tožba, s katero je nujni dedič zahteval vrnitev daril, pa za posledico nima absolutne, retroaktivne razveljavitve darilne pogodbe, ki sta jo sklenila zapustnik in obdarjenec, pač pa le relativne učinke.¹⁵⁸ Pravni posel tako izgubi učinek le proti tožniku, torej nujnemu dediču, in le toliko, kolikor je po izračunu zapuščinskega sodišča potrebno, da tožnikov nujni delež ni več prikrašan oziroma je dopolnjen. Zunaj teh okvirov pa pravni posel ostane v veljavi.¹⁵⁹ Najprej je potrebno doseči razveljavitve oziroma pravno neučinkovitost darilne pogodbe proti nujnemu dediču, nato pa doseči še vrnitev ustreznega dela premoženja.¹⁶⁰

Vrača se darilo, ki obstaja ob zahtevi za vrnitev oziroma denarna vrednost darila, v kolikor darilo ne obstaja več. Tisto, kar je obdarjenec pridobil in potrošil v dobri veri, ni dolžan vračati, saj skladno z zakonom obdarjenec šteje za dobrovernega posestnika do trenutka, ko nujni dedič zahteva vrnitev. V primeru, da je tudi obdarjenec upravičen do nujnega deleža, je dolžan vrniti darilo le v obsegu, ki presega velikost njegovega nujnega deleža, četudi se prej ni skliceval na nujni delež.¹⁶¹

(6.11.2017). V. Rijavec, Postopek v primeru nujnega dedovanja, Zbornik v čast Karla Zupančiča, Pravna fakulteta Univerze v Ljubljani, Ljubljana 2014, str. 287.

¹⁵⁸ VSL sodba I Cp 998/2013, z dne 19.3.2014, <[http://www.sodnapraksa.si/?q=id:2012032113070625&database\[SOVS\]=SOVS&database\[IESP\]=IESP&database\[VDSS\]=VDSS&database\[UPRS\]=UPRS&_submit=i%C5%A1%C4%8Di&page=0&id=2012032113070625](http://www.sodnapraksa.si/?q=id:2012032113070625&database[SOVS]=SOVS&database[IESP]=IESP&database[VDSS]=VDSS&database[UPRS]=UPRS&_submit=i%C5%A1%C4%8Di&page=0&id=2012032113070625)> (15.9.2017).

¹⁵⁹ VSL sodba II I Cp 1319/2015, z dne 17.6.2015, <[http://www.sodnapraksa.si/?q=id:2015081111383850&database\[SOVS\]=SOVS&database\[IESP\]=IESP&database\[VDSS\]=VDSS&database\[UPRS\]=UPRS&_submit=i%C5%A1%C4%8Di&page=0&id=2015081111383850](http://www.sodnapraksa.si/?q=id:2015081111383850&database[SOVS]=SOVS&database[IESP]=IESP&database[VDSS]=VDSS&database[UPRS]=UPRS&_submit=i%C5%A1%C4%8Di&page=0&id=2015081111383850)> (15.9.2017).

¹⁶⁰ Tožbeni zahtev pri prikrašanju nujnega deleža mora biti oblikovalne in dajatvene narave. VSL sklep II Cp 737/2010, z dne 9.6.2010, <http://www.sodisce.si/znanje/sodna_praksa/visja_sodisca/2010040815246596/> (15.9.2017).

¹⁶¹ V. Rijavec, Postopek v primeru nujnega dedovanja, Zbornik v čast Karla Zupančiča, Pravna fakulteta Univerze v Ljubljani, Ljubljana 2012, str.295.

6.2.4 VRAČUNANJE DARIL IN VOLIL V DEDNI DELEŽ

Ker so nujni dediči zakoniti dediči, je mogoče, da se prikrajšanje nujnega deleža na podlagi zahteve sodedičev odpravi že z institutom vračunanja daril in volil v dedni delež zakonitih dedičev, ki ga je potrebno razlikovati od zmanjšanja oporočnih razpolaganj in vrnitve daril.¹⁶² Namen zmanjšanja oporočnih razpolaganj in vrnitve daril je namreč odprava prikrajšanja nujnega deleža, medtem ko se z institutom vračunanja daril in volil v dedni delež doseže enako obravnavanja zakonitih dedičev.¹⁶³

ZD na podlagi domneve, da zapustnik s svojimi razpolaganji med dediči ni želel ustvariti neenakosti, v 46. členu določa, da se vsakemu zakonitemu dediču v njegov dedni delež vračuna vse, kar je na kakršenkoli način dobil v dar od zapustnika, v 47. členu pa enako določa tudi za volila, razen če iz oporoke izhaja, da je bila oporočiteljeva volja, da dobi dedič volilo zraven svojega deleža, če gre torej za prelegat.¹⁶⁴ Če se darilo ali volilo po volji zapustnika ne vračuna v dedni delež katerega izmed dedičev, ima dedič, ki mu je bila naklonitev namenjena, v primeru obstoja nujnih dedičev, pravico obdržati darilo oziroma volilo v mejah razpoložljivega dela zapuščine. Zakon torej dopušča odpustitev vračunanja, a le pod pogojem da s tem niso kršene določbe o nujnem deležu. Če se dediču po zapustnikovi volji darilo ali volilo ne vračuna v njegov dedni delež, tak dedič na podlagi 49. člena ZD darilo oziroma volilo obdrži in z drugimi dediči zapuščino deli, kot da darila oziroma volila ne bi bilo. Če se dedič dediščini odpove, ima na podlagi 50. člena ZD pravico obdržati darilo oziroma zahtevati izpolnitev volila v mejah razpoložljivega dela zapuščine.

Darila in volila se na podlagi 48. člena ZD vračunajo tako, da dobijo drugi dediči iz zapuščine ustrezno vrednost, potem pa se ostanek zapuščine razdeli med vse dediče.

Zakoniti dedič, kateremu se vračuna darilo ali volilo, ima pravico izbire načina vračunanja.¹⁶⁵ Darovano stvar lahko na podlagi 51. člena ZD vrne v zapuščino in se na ta način izogne vračunanju vrednosti tega darila v njegov dedni delež oziroma v primeru

¹⁶² VSL Sklep II Cp 1571/99, z dne 12.1.2000, <http://www.sodnapraksa.si/?q=id:53072&database%5BSOVS%5D=SOVS&database%5BIESP%5D=IESI&database%5BVDSS%5D=VDSS&database%5BUPRS%5D=UPRS&_submit=i%C5%A1%C4%8Di&papa=0&id=53072> (15.9.2017).

¹⁶³ K. Zupančič, V. Žnidaršič Skubic, Dedno pravo, Uradni list, Ljubljana 2009, str. 100, 107.

¹⁶⁴ Prav tam, str. 153.

¹⁶⁵ J. Šinkovec, B. Tratar, Veliki komentar zakona o dedovanju s sodno prakso, Primath, Ljubljana 2005, str. 220.

volila ne zahteva njegove izpolnitve. Lahko pa se na podlagi 52. člena ZD odloči podarjeno stvar obdržati, pri čemer se darilo oceni po vrednosti ob zapustnikovi smrti in po stanju ob daritvi.

V praksi prihaja do sporov o tem ali je določena darilna pogodba v celoti neodplačna ali pa ima morda v določenem delu tudi elemente odplačnosti. Z argumentum delne odplačnosti se vračunanju in vračanju daril zaradi dopolnitve nujnega deleža branijo zakoniti dediči *in concreto*, ki jim je zapustnik kadarkoli za časa življenja namenil darilo ter druge osebe, ki jim je zapustnik darilo namenil v času enega leta pred svojo smrtjo.¹⁶⁶ Dejstvo odplačnosti oziroma neodplačnosti pogodbe je nujno za ugotovitev obračunske vrednosti zapuščine ter morebitne prikrajšanosti nujnega dediča. Pri presoji je, tako kot pri presoji pravne narave izročilne pogodbe ter pogodbe o dosmrtnem preživljanju in preužitku, potrebno upoštevati namen pogodbenih strank, presojati je torej potrebno ali sta imeli stranki namen skleniti odplačen ali neodplačen pravni posel.¹⁶⁷

Nasprotno pa nujni dediči v praksi pogosto zatrjujejo, da je določena kupna pogodba med zapustnikom in zakonitim dedičem *in concreto* ali drugo osebo, ki je sklenila pogodbo z zapustnikom v enem letu pred zapustnikovo smrtjo, navidezna in dejansko prikriva darilno pogodbo.¹⁶⁸ Za primer si поближе pogledimo sodbo Višjega sodišča v Ljubljani, v kateri je bila ugotovljena navideznost kupne pogodbe in prikrito darilo.¹⁶⁹ V

¹⁶⁶ Npr. VSL sodba I Cp 3907/2008, z dne 4.3.2009,

<http://www.sodnapraksa.si/?q=id:43782&database%5BSOVS%5D=SOVS&database%5BIESP%5D=IESI&database%5BVDSS%5D=VDSS&database%5BUPRS%5D=UPRS&_submit=i%5C%A1%C4%8Di&papa=0&id=43782> (15.9.2017) in VSL sklep II Cp 1872/93, z dne 9.2.1994,
<[http://www.sodnapraksa.si/?q=id:45157&database\[SOVS\]=SOVS&database\[IESP\]=IESP&database\[VDSV\]=VDSS&database\[UPRS\]=UPRS&_submit=i%5C%A1%C4%8Di&page=0&id=45157](http://www.sodnapraksa.si/?q=id:45157&database[SOVS]=SOVS&database[IESP]=IESP&database[VDSV]=VDSS&database[UPRS]=UPRS&_submit=i%5C%A1%C4%8Di&page=0&id=45157)> (15.9.2017).

¹⁶⁷ VSL sklep II Cp 1532/2015, z dne 18.11.2015,

<http://www.sodnapraksa.si/?q=id:2015081111389086&database%5BSOVS%5D=SOVS&database%5BIEBI%5D=IESP&database%5BVDSS%5D=VDSS&database%5BUPRS%5D=UPRS&_submit=i%5C%A1%C4%8Di&page=0&id=2015081111389086> (15.9.2017).

¹⁶⁸ Dokazno breme, da gre za fiktivno pogodbo, ki prikriva darilno pogodbo, je na tožeči stranki. VSL sodba in sklep I Cp 1554/2015, z dne 8.7.2015,

<[http://www.sodnapraksa.si/?q=id:2015081111383913&database\[SOVS\]=SOVS&database\[IESP\]=IESP&database\[VDSV\]=VDSS&database\[UPRS\]=UPRS&_submit=i%5C%A1%C4%8Di&page=0&id=2015081111383913](http://www.sodnapraksa.si/?q=id:2015081111383913&database[SOVS]=SOVS&database[IESP]=IESP&database[VDSV]=VDSS&database[UPRS]=UPRS&_submit=i%5C%A1%C4%8Di&page=0&id=2015081111383913)> (15.9.2017).

¹⁶⁹ VSL sodba I Cp 998/2013, z dne 19.3.2014,

<[http://www.sodnapraksa.si/?q=id:2012032113070625&database\[SOVS\]=SOVS&database\[IESP\]=IESP&database\[VDSV\]=VDSS&database\[UPRS\]=UPRS&_submit=i%5C%A1%C4%8Di&page=0&id=2012032113070625](http://www.sodnapraksa.si/?q=id:2012032113070625&database[SOVS]=SOVS&database[IESP]=IESP&database[VDSV]=VDSS&database[UPRS]=UPRS&_submit=i%5C%A1%C4%8Di&page=0&id=2012032113070625)> (15.9.2017).

obravnavanem primeru je zapustnik z oporoko vse premoženje zapustil svoji hčeri, zapustnikov sin pa je uveljavljal nujni delež. Petnajst mesecev pred smrtjo zapustnika naj bi med zapustnikom in njegovo hčerko, oporočno dedinjo, prišlo do sklenitve kupne pogodbe v zvezi z nepremičnim premoženjem v vrednosti 106 tisoč eurov. Zapustnikov sin je zatrjeval, da gre pri kupni pogodbi za navidezno pogodbo in da prikriva darilo, saj da naj ne bi bil izkazan denarni tok oziroma sestrično plačilo kupnine in očetov prejem kupnine. Nadalje je zatrjeval, da kupnina ni bila položena na očetovo hranilno knjižico in je tudi ni v očetovi zapuščini, da ni izkazan izvor denarnih sredstev, s katerimi naj bi oporočna dedinja plačala kupnino in da je neresnična in neživljenska trditev oporočne dedinje, da naj bi očetu izročila kupnino v gotovini, katero naj bi oče v celoti porabil v 15 mesecih pred smrtjo. Oporočna dedinja na drugi strani ni predlagala nobenih relevantnih dokazov za svoje trditve o plačilu kupnine, virov denarnih sredstev pa ni konkretizirala in dokazala. Sodišče v obrazložitvi navaja, da je potek dogodkov kot ga je zatrjevala oporočna dedinja, izkustveno in življenjsko povsem neverjeten ter da je povsem nesmiselno da bi zapustnik prejel kupnino za stanovanje od hčere, od katere je bil v zadnjih letih pred svojo smrtjo povsem odvisen. Po mnenju sodišča naj bi bilo nerazumno tudi navajano dejstvo, da naj bi zapustnik tako veliko vsoto denarja hranil doma, še manj pa da je zapustnik vso kupnino porabil v zgolj 15 mesecih. Na podlagi teh navedb je sodišče odločilo v prid nujnemu dediču. Kupna pogodba je navidezna pogodba, ki prikriva darilo. Zato bo pri izračunu obračunske vrednosti potrebno upoštevati tudi vrednost podarjene nepremičnine, pri vračanju darila v zapuščino pa bo potrebno upoštevati relativne učinke izpodbojne tožbe zaradi prikrajšanja nujnega deleža.

7. NUJNO DEDOVANJE IN ZAKON O DEDOVANJU KMETIJSKIH GOSPODARSTEV

Z namenom preprečiti drobitev srednje velikih kmetij (zaščitene kmetije), omogočiti prevzem kmetije pod pogoji, ki dediča preveč ne obremenjujejo ter ustvariti možnosti za ohranitev in krepitev gospodarske, socialne in ekološke funkcije zaščitene kmetije, je zakonodajalec sprejel ZDKG.¹⁷⁰ Za razliko od splošne ureditve dedovanja je tako pri dedovanju zaščitene kmetije poudarjeno varstvo javnega interesa.¹⁷¹

Zakonodajalec je z ZDKG še dodatno omejil zapustnikovo svobodo oporočnega razpolaganja.¹⁷² Skladno z načelom nedeljivosti kmetij ob dedovanju zaščiteno kmetijo praviloma deduje samo en dedič, tako v primeru zakonitega, kot oporočnega dedovanja, ZDKG pa v svojih določbah dovoljuje tudi nekatere izjeme.

Zaradi mehanizmov, ki varujejo eksistenco srednje velike kmetije in njenega prevzemnika, je tudi ustanova nujnega deleža v primerih dedovanja zaščitene kmetije urejena na nekoliko poseben način.¹⁷³

ZDKG v 14. členu določa, da zapustnikov zakonec, starši, otroci in njihovi potomci, ki ne dedujejo zaščitene kmetije, dedujejo denarno vrednost nujnega deleža po splošnih predpisih o dedovanju.¹⁷⁴ V kolikor bi zapustnik z oporoko navedene osebe prezrl ali jim naklonil manj, kot bi dobili, če bi prišlo do dedovanja na podlagi zakona, 23. člen ZDKG osebam iz 14. člena ZDKG omogoča zahtevek za dodelitev nujnega deleža. Krog nujnih dedičev po ZDKG je manjši kot krog nujnih dedičev po ZD, saj zakon kot upravičence do nujnega deleža šteje le absolutne in ne tudi relativnih nujnih dedičev.

Zakon določa, da nujni dediči dedujejo denarno vrednost nujnega deleža. Nujni dediči po ZDKG imajo torej denarno terjatev do dediča, ki je dedoval zaščiteno kmetijo. Zaradi

¹⁷⁰ P. Feguš, Status zaščitene kmetije po določilih Zakona o dedovanju kmetijskih gospodarstev, Pravna praksa, Let. 2010, št. 33, GV Založba, str. 14.

¹⁷¹ VSL sklep I Cp 124/2002, z dne 27.3.2002, <[http://www.sodnapraksa.si/?q=id:58226&database\[SOVS\]=SOVS&database\[IESP\]=IESP&database\[VDSV\]=VDSS&database\[UPRS\]=UPRS&_submit=i%C5%A1%C4%8Di&page=0&id=58226](http://www.sodnapraksa.si/?q=id:58226&database[SOVS]=SOVS&database[IESP]=IESP&database[VDSV]=VDSS&database[UPRS]=UPRS&_submit=i%C5%A1%C4%8Di&page=0&id=58226)> (15.9.2017).

¹⁷² P. Feguš, Status zaščitene kmetije po določilih Zakona o dedovanju kmetijskih gospodarstev, Pravna praksa, Let. 2010, št. 33, GV Založba, str. 14.

¹⁷³ K. Zupančič, V. Žnidaršič Skubic, Dedno pravo, Uradni list, Ljubljana 2009, str. 291-315.

¹⁷⁴ Tudi zunajzakonski partner, partner iz partnerske zveze in partner iz neskljenjene partnerske zveze (6 ZDKG, 4.a ZD, 2/2 ZPZ, 3/2 ZPZ).

takšne ureditve se odpira vprašanje pravne narave pravice do nujnega dedovanja po ZDKG. Pavlin v svojem doktorskem delu izpostavlja,¹⁷⁵ da gre v tem primeru lahko za dve možni rešitvi, izmed katerih pa bi moral zakonodajalec izrecno izbrati in določiti eno. Pravico nujnih dedičev lahko opredelimo kot dedno pravico, nujne dediče kot zapustnikove univerzalne pravne naslednike, določitev denarne terjatve pa le za zakonsko določitev načina delitve zapuščine. Po drugi strani, pa bi lahko pravico do nujnega dedovanja po ZDKG šteli tudi le za obligacijsko pravico in nujne dediče le za upnike prevzemnika kmetije.

Glede določitve velikosti nujnih deležev, skladno z določbo o subsidiarni uporabi, velja splošna ureditev po ZD. Zapustnikovim staršem tako pripada ena tretjina tistega, kar bi jim pripadalo po pravilih zakonitega dedovanja, ostalim upravičencem pa ena polovica.

Pri ugotovitvi velikosti nujnih deležev v primeru dedovanja zaščitene kmetije postopamo po enakih pravilih in korakih kot po splošnih pravilih dednega prava, pri čemer sodna praksa opozarja, da je ugotovitev denarne vrednosti nujnega deleža pri dedovanju zaščitene kmetije odvisna le od vrednosti zaščitene kmetije, se pravi od vrednosti tistih stvari in pravic, ki tvorijo zaščiteno kmetijo, in ne od celotne vrednosti zapuščine. Glede premoženja, ki ne tvori zaščitene kmetije pa nastopi dedovanje po splošnih pravilih dednega prava.¹⁷⁶

Zakon v 15. členu določa izjemo od pravila, da je prevzemnik kmetije dolžan nujne deleže izplačati v denarju. Iz upravičenih razlogov lahko namreč nujni dediči dedujejo zemljišče ali druge nepremičnine oziroma premičnine, a le pod pogojem, da niso pomembne za zaščiteno kmetijo in do višine nujnega deleža.¹⁷⁷ V kolikor pa obstajajo

¹⁷⁵ S. Pavlin, Nujni dediči, Uradni list, Ljubljana 2012. str. 89-100.

¹⁷⁶ VSL sklep II Cp 2231/2013, z dne 23.4.2014,

<http://sodnapraksa.si/?q=id:2012032113070694&database%5BSOVS%5D=SOVS&database%5BIESP%5D=IESP&database%5BVDSS%5D=VDSS&database%5BUPRS%5D=UPRS&_submit=i%C5%A1%C4%8Di&page=0&id=2012032113070694> (15.9.2017). Tako npr. osebnega vozila in hranilnih vlog ni mogoče šteti za del zaščitene kmetije in posledično glede tega premoženja nastopi dedovanje na podlagi splošnih predpisov o dedovanju. VSL sklep II Cp 3704/2009, z dne 25.11.2009,

<http://www.sodnapraksa.si/?q=id:2010040815243473&database%5BSOVS%5D=SOVS&database%5BIEBI%5D=IESP&database%5BVDSS%5D=VDSS&database%5BUPRS%5D=UPRS&_submit=i%C5%A1%C4%8Di&page=0&id=2010040815243473> (15.9.2017).

¹⁷⁷ Sodišče o pomembnosti zemljišča ne more odločati samo, saj za to nima prostega preudarka in strokovnega znanja. Okoliščine mora sodišče ugotavljati z ustreznimi poizvedbami pri upravnih organih in z izvedencem kmetijske stroke, VSL sklep II Cp 2258/2015, z dne 23.9.2015,

<[http://www.sodnapraksa.si/?q=id:2015081111387039&database\[SOVS\]=SOVS&database\[IESP\]=IE](http://www.sodnapraksa.si/?q=id:2015081111387039&database[SOVS]=SOVS&database[IESP]=IE)

pogoji za to, da nujni dedič deduje zemljišča ali druge nepremičnine ali premičnine, ki sicer sodijo v zaščiteni kmetiji, se nujni dedič temu ne more upreti, češ da ima interes za izplačilo v denarju, saj ima nujni dedič za dedovanje v tej obliki ob zakonskih pogojih lahko samo pozitivni interes, ne pa tudi negativnega.¹⁷⁸

Zakon omogoča tudi zmanjšanje ali povečanje nujnega deleža, pri čemer pri odločitvi sodišče upošteva predvsem premoženjske razmere, pridobitno sposobnost dedičev ter gospodarsko zmožnost zaščiteni kmetije.

Rok za izplačilo nujnega deleža določi sodišče glede na gospodarsko zmožnost kmetije in socialne razmere, praviloma pa naj ta rok ne bi bil daljši od pet let. Drugače kot ZD, ki zapustniku dopušča nekoliko več svobode, ZDKG določa, da se ne glede na zapustnikovo voljo v nujni delež všteje vse, kar se sicer vračuna v dedni delež po splošnih predpisih o dedovanju, ki urejajo vračunanje daril in volil v nujni delež.

Institut nujnega deleža je torej po ZDKG urejen precej ožje kot po splošnih predpisih v ZD. Krog nujnih dedičev je ožji, njihov zahtevek je, z izjemo izjemnih primerov, le denaren, prejeta darila in volila pa se vračunajo ne glede na morebitno drugačno voljo zapustnika. Bistveno bolj omejen kot po splošnih predpisih pa je, kot vidimo, tudi zapustnik. Njegovo svobodno oporočno razpolaganje je omejeno, saj lahko za dediča zaščiteni kmetije praviloma imenuje samo eno osebo, volila pa se bodo nujnim dedičem vračunala ne glede na njegovo voljo. Zapustnik pa je z ZDKG omejen tudi v svojih razpolaganjih za časa življenja. ZDKG namreč v 24. členu določa, da zapustnik z izročilno pogodbo in s pogodbami o dosmrtnem preživljanju ne more razpolagati z zaščiteni kmetijo v nasprotju z določbami ZDKG, morebitna darila pa se bodo, tako kot volila, nujnim dedičem vračunala v njihov delež ne glede na zapustnikovo voljo. Vse te omejitve pa služijo namenu zagotovitve eksistence zaščiteni kmetije in njenega prevzemnika.

SP&database[VDSS]=VDSS&database[UPRS]=UPRS&_submit=i%C5%A1%C4%8Di&page=0&id=2015081111387039> (15.9.2017).

¹⁷⁸ VSL sklep I Cp 124/2002, z dne 27.3.2002,

<[http://www.sodnapraksa.si/?q=id:58226&database\[SOVS\]=SOVS&database\[IESP\]=IESP&database\[VDSV\]=VDSS&database\[UPRS\]=UPRS&_submit=i%C5%A1%C4%8Di&page=0&id=58226](http://www.sodnapraksa.si/?q=id:58226&database[SOVS]=SOVS&database[IESP]=IESP&database[VDSV]=VDSS&database[UPRS]=UPRS&_submit=i%C5%A1%C4%8Di&page=0&id=58226)> (15.9.2017).

Na prvi pogled bi lahko sklepali, da je pravica nujnih dedičev po ZDKG obstranskega pomena in da zakon napram nujnim dedičem zelo močno ščiti zaščiteni kmetijo in prevzemnika kmetije. Pregled sodne prakse pa pokaže, da institut nujnega dedovanja pri dedovanju zaščitenih kmetij vendarle ni zapostavljen. Za primer si poglejmo sklep pritožbenega sodišča iz leta 2014.¹⁷⁹ V obravnavani zadevi je zaščiteni kmetijo po svoji materi dedoval njen sin, prvostopenjsko sodišče pa je prevzemniku zaščiteni kmetije naložilo denarno izplačilo nujnega deleža v roku treh let od pravnomočnosti sklepa. Dedič zaščiteni kmetije je v pritožbenem postopku izbojbal prvostopenjski sklep. Navajal je, da izvedensko mnenje ni upoštevalo dejstva, da je večina obdelovalnih površin kmetije v najemu in da najemnina za kmetijo predstavlja določen strošek kar naj povzroči zmanjšanje nujnega deleža, da je bil pripravljen za izplačilo nujnega deleža v naravi ponuditi posek lesa in da pri tem predlogu še vedno vztraja. V nadaljevanju oporeka sodišču, ki ugotavlja, da se bo nujni delež lahko izplačal iz nepremičnin kmetije in poseka lesa, saj da ne upošteva stroškov, ki so za to potrebni. Kot neutemeljene je pritožbeno sodišče zavrnilo očitke, da je gospodarska zmožnost kmetije napačno ugotovljena, ker izvedenec ni upošteval stroškov najemnine, saj je, kot pravi sodišče pri predlogu za zmanjšanje nujnega deleža prvostopenjsko sodišče pravilno, skupaj z gospodarsko zmožnostjo kmetije, upoštevalo tudi vse druge okoliščine, kot so premoženjske razmere in pridobitna sposobnost dedičev. Pritožbeno sodišče je ugotovilo, da so bili nujni dediči ves čas postopka pripravljeni sprejeti plačilo nujnega deleža v naravi, dedič pa naj bi bil ves čas postopka pripravljen ponuditi le posek lesa, ki pa naj bi ga posekali nujni dediči sami. Sodišče tako zaključuje, da so določbe ZDKG res namenjene temu, da dedič prevzame kmetijo pod pogoji, ki ga preveč ne obremenjujejo, vendar iste določbe zagotavljajo tudi nujnim dedičem, da prejmejo denarno vrednost nujnega deleža. Dedič zaščiteni kmetije je torej s svojimi navajanjem želel zmanjšati deleže nujnih dedičev, zelo verjetno pa tudi, kot so to navajali nujni dediči, zavlačevati s svojim izplačilom.

¹⁷⁹ VSL sklep I Cp 1424/2014, z dne 22.10.2014, <[http://www.sodnapraksa.si/?q=id:2012032113077319&database\[SOVS\]=SOVS&database\[IESP\]=IESP&database\[VDSS\]=VDSS&database\[UPRS\]=UPRS&_submit=i%C5%A1%C4%8Di&page=0&id=2012032113077319](http://www.sodnapraksa.si/?q=id:2012032113077319&database[SOVS]=SOVS&database[IESP]=IESP&database[VDSS]=VDSS&database[UPRS]=UPRS&_submit=i%C5%A1%C4%8Di&page=0&id=2012032113077319)> (15.9.2017).

8. PREDLOGI SPREMEMB VELJAVNE UREDITVE

Kot sem navedla že v začetku, je načelo svobodnega oporočnega razpolaganja eno izmed treh temeljnih načel slovenskega dednega prava. Svobodi testiranja se pridružujeta še načelo vesoljnega nasledstva oziroma univerzalne sukcesije ter načelo dedovanja v družini.¹⁸⁰ Skladno z načelom svobodnega oporočnega razpolaganja ima prednost pred zakonitim dedovanjem dedovanje na podlagi oporoke, načelo dedovanja v družini pa je varovano z institutom nujnega dedovanja.¹⁸¹ V teoriji se postavlja vprašanje ali je veljavna ureditev, ki zapustnika omejuje v njegovi svobodi testiranja primerna ali pa morda ta pomeni pregrob poseg, ne samo v zapustnikovo razpolaganje s premoženjem za primer smrti, temveč tudi in predvsem bistveno pregrob poseg v zapustnikovo razpolaganje s premoženjem še za časa življenja. Najpogosteje se predlogi sprememb nanašajo na krog upravičencev do nujnega deleža ter toge zakonsko določene kvote.¹⁸²

Slovenska ureditev, ki v krog nujnih dedičev šteje med drugim tudi stare starše ter brate in sestre zapustnika, čeprav ob pogoju pomanjkanja sredstev za preživetje in trajne nezmožnosti za delo, je pri omejevanju zapustnikove poslednje volje bistveno bolj široka in groba kot ureditev drugih evropskih držav.¹⁸³ Predlogi zato stremijo k ožanju kroga nujnih dedičev. V Franciji tako na primer pravica do nujnega deleža pripada le potomcem zapustnika ter njegovemu zakoncu v kolikor zapustnik ni zapustil otrok.¹⁸⁴ V nekaterih državah so upravičenci do nujnega deleža celo samo zapustnikovi potomci, na primer v Luksemburgu, na Malti, Nizozemskem in Češkem.¹⁸⁵ Trenutna slovenska ureditev kroga nujnih dedičev sloni na načelu dedovanja v družini. V današnjem času

¹⁸⁰ K. Zupančič, Temeljna načela dednega prava, Pravni letopis 2008, Let. 2009, Inštitut za primerjalno pravo, Ljubljana, str. 81.

¹⁸¹ K. Zupančič, V. Žnidaršič Skubic, Dedno pravo, Uradni list, Ljubljana 2009, str.32-38.

¹⁸² K. Zupančič, Omejitev svobode testiranja z ustanovo nujnega deleža, Pravna praksa, Leto 22, št. 19 (maj 2003), Priloga, str. IV, S. Pavlin, Nezadostna preskrbljenost upravičenca kot pogoj za uveljavljanje prave do "nujnega" deleža na zapuščini, Pravniki, Let. 62, št. 11/12 (2007), str. 769.

¹⁸³ M. Kramberger Wherry, Nujno dedovanje- pravni problemi in primerjalnopravna analiza, magistrska naloga, Ljubljana 2010, str.85-106.

¹⁸⁴ Dedovanje – Francija, <https://e-justice.europa.eu/content_succession-166-fr-sl.do?member=1> (13.9.2017).

¹⁸⁵ Dedovanje – Luksemburg, <https://e-justice.europa.eu/content_succession-166-lu-sl.do?member=1> (13.9.2017). Dedovanje – Malta, <https://e-justice.europa.eu/content_succession-166-mt-sl.do?member=1> (13.9.2017). Dedovanje – Nizozemska, <https://e-justice.europa.eu/content_succession-166-nl-sl.do?member=1> (13.9.2017). Dedovanje – Češka, <https://e-justice.europa.eu/content_succession-166-cz-sl.do?member=1> (13.9.2017).

družina, drugače kot v preteklosti, ni več gospodarsko–produksijska skupnost, saj posameznik premoženje v večini primerov pridobiva samostojno.¹⁸⁶ Glede na to, da namen ohranjanja družinskega premoženja v sodobnih razmerah ne vzdrži več tehtne argumentacije ter da je ohranjanje družinskih vezi dandanes velikokrat vprašljivo, bi bila v slovenskem pravnem prostoru tudi po mojem mnenju potrebna sprememba instituta nujnega deleža v smeri ožanja kroga upravičencev do nujnega deleža.

Ob razmišljanju o ožjem krogu nujnih dedičev pa se postavi vprašanje, koga šteti za upravičenca in komu to lastnost odvzeti. Zakonodaje nekaterih držav, kot sem omenila že zgoraj, med nujne dediče umeščajo le zapustnikove potomce. Po mnenju nekaterih teoretikov takšna ureditev ne zdrži resne presoje. V današnjem času smo namreč priča višanju povprečne starosti in s tem dejstvu, da povprečni zapustnik zapušča odrasle otroke, ki ne potrebujejo preživljanja, medtem ko je preživeli zakonec zapustnika ostarel in zato bistveno bolj potreben naklonitve vsaj dela zapuščine kot odrasli otroci.¹⁸⁷

Vprašanje, ki sledi je, ali bi morali potomce zapustnika v celoti izključiti iz kroga nujnih dedičev ali pa njihovo pravico do nujnega deleža pogojevati z ustreznimi pogoji. Nekateri države tako razlikujejo višino nujnega deleža posameznega potomca zapustnika glede na to ali gre za mladoletne ali polnoletne potomce. Slovaška tako na primer določa, da mladoletnim potomcem zapustnika pripada nujni delež v enaki višini, kot bi bila višina njihovega zakonitega dednega deleža, polnoletnim potomcem pa pripada polovica zakonitega dednega deleža.¹⁸⁸ Temelj razlikovanja je v domnevi preskrbljenosti oziroma nepreskrbljenosti potomca, družinskega člana zapustnika. Domneva se, da mladoletni potomec zaradi svoje starosti še nima sredstev za življenje ter potrebne izobrazbe za pridobitev poklica, ki bi mu omogočala samostojno preživljanje.

Razlikovalni faktor pri odločanju o imetništvu lastnosti nujnega dediča bi lahko bila tudi zapustnikova obveznost preživljanja. Estonsko pravo tako določa, da imajo pravico do nujnega deleža potomci, starši in zakonec zapustnika do katerih ima oporočitelj ob smrti

¹⁸⁶ Glej opombo 16.

¹⁸⁷ K. Zupančič, Omejitev svobode testiranja z ustanovo nujnega deleža, *Pravna praksa*, Leto 22, št. 19 (maj 2003), Priloga, str. IV.

¹⁸⁸ Dedovanje – Slovaška, <https://e-justice.europa.eu/content_succession-166-sk-sl.do?member=1> (13.9.2017).

preživninsko obveznost v skladu z družinskim pravom.¹⁸⁹ V slovenskem pravu je obveznost preživljati svoje sorodnike za časa življenja bistveno ožja kot obveznost nameniti sorodnikom kot nujnim dedičem del svojega premoženja za primer smrti.¹⁹⁰ Sporna je zlasti vključitev bratov in sestra ter starih staršev v krog nujnih dedičev. Do njih namreč zapustnika za časa življenja ne veže nikakršna dolžnost preživljanja, zato se postavlja vprašanje, zakaj bi ga takšna obveznost zavezovala pri razpolaganju za primer smrti.¹⁹¹

Zanimiva je rešitev avstrijskega prava, ki pri konkretnem odločanju o pravici do nujnega deleža le to pogojuje z obstojem korektnih odnosov med zapustnikom in njegovimi svojci.¹⁹² Če namreč nujni dedič po lastni krivdi s pokojnikom ni bil nikdar v tesnem družinskem odnosu, se lahko nujni delež ustrezno zmanjša.

Med predlogi sprememb se pojavlja tudi rešitev, po kateri bi oporočitelj imel pravico, da svojcu iz kroga nujnih dedičev iz utemeljenih razlogov odvzame ali omeji nujni delež zunaj zakonskega kataloga razlogov za razdedinjenje.¹⁹³ Kot utemeljen razlog teorija navaja primere, v katerih so življenjske razmere enega od svojcev ugodne, oporočni dedič pa nujno potrebuje sredstva za preživetje. Predlogi pa gredo tudi v smer upoštevanja prispevka upravičenca do nujnega deleža k ohranitvi ali povečanju zapustnikovega premoženja.¹⁹⁴

K večji svobodi zapustnikovega oporočnega razpolaganja bi lahko pripomogla tudi rešitev, ki jo med drugimi poznajo v Luksemburgu, Franciji in Belgiji.¹⁹⁵ Zakonodaje teh držav namreč omogočajo variiranje višine kvote glede na število zapustnikovih potomcev. Tako npr. v Belgiji v primeru, ko zapustnik zapusti enega potomca, temu

¹⁸⁹ Dedovanje - Estonija, <https://e-justice.europa.eu/content_succession-166-ee-sl.do?member=1> (13.9.2017).

¹⁹⁰ ZZZDR s členi 50, 12, 64, 81, 103, 124 in 127, v primeru, da so izpolnjeni vsi zakonski pogoji, dolžnost preživljanja nalaga zakoncu, zunajzakonskemu partnerju, zakoncu po razvezani zakonski zvezi, staršu, polnoletnemu otroku ter zakoncu ali zunajzakonskemu partnerju starša otroka ter v skladu z ZPZ tudi partnerju starša otroka iz sklenjene ali neskljenjene partnerske zveze.

¹⁹¹ M. Kramberger Wherry, Nujno dedovanje – pravni problemi in primerjalnopravna analiza, magistrska naloga, Ljubljana 2010, str. 42.

¹⁹² K. Zupančič, Omejitev svobode testiranja z ustanovo nujnega deleža, Pravna praksa, Leto 22, št. 19 (maj 2003), Priloga, str. III.

¹⁹³ Prav tam, str. IV.

¹⁹⁴ Prav tam.

¹⁹⁵ Dedovanje – Belgija, <https://e-justice.europa.eu/content_succession-166-be-sl.do?member=1> (13.9.2017). Glej še opombi 184 in 185.

pripade polovica zakonitega dednega deleža, v primeru dveh potomcev dve tretjini deleža in v primeru treh ali več otrok tri četrtine zakonitega deleža. Pomanjkljivost ureditev teh držav je vsekakor v izključitvi zakonca iz kroga nujnih dedičev, za kar razloge navajam zgoraj.¹⁹⁶

V nekaterih evropskih državah večjo svobodo oporočiteljevega razpolaganja zagotavljajo z določitvijo maksimalne višine rezerviranega dela zapuščine. Francija tako npr. določa, da rezervirani del zapuščine ne sme presegati treh četrtin zapuščine.¹⁹⁷ Škotska, zanimivo, pravico do nujnega deleža veže le na premično in ne tudi na nepremično premoženje zapustnika.¹⁹⁸

Skladno s funkcijo instituta nujnega deleža, ki naj bi bila v zagotavljanju življenjske eksistence zapustnikovih bližnjih in njihove preskrbljenosti, bi bilo morda primerno in ustrezno pogoja trajne nezmožnosti za delo in pomanjkanje potrebnih sredstev za življenje, ki so v trenutno veljavni slovenski ureditvi določeni le za relativne nujne dediče, razširiti na vse potencialne upravičence do nujnega deleža. Tako npr. angleška ureditev, ki svobodo oporočnega razpolaganja postavlja pred funkcijo preskrbljenosti, ne pozna instituta nujnega deleža, pozna pa pravico do finančne preskrbe.¹⁹⁹ Potencialni upravičenci do finančne preskrbe so zapustnikov zakonec, bivši zakonec, ki se ni ponovno poročil, zunajzakonski partner, otrok, oseba, ki jo je zapustnik obravnaval kot lastnega otroka in vsaka oseba, ki jo je zapustnik pred smrtjo preživeljal. Vidimo torej, da je zaradi vključitve oseb, ki z zapustnikom sorodstveno sploh niso povezani, krog potencialnih upravičencev v posameznih primerih lahko po angleškem pravu celo bistveno širši kot po slovenskem pravu, a vseeno pogoj neobstoja finančne preskrbe ta krog zamejuje.²⁰⁰

Slovensko pravo tako, drugače kot druge evropske države, zapustnikovim bližnjim svojcem priznava lastnost nujnega dediča ne glede na dejanski odnos z zapustnikom in, razen pri relativnih nujnih dedičih, ne glede na dejanske potrebe nujnega dediča. Za

¹⁹⁶ Glej opombo 187.

¹⁹⁷ Glej opombo 184.

¹⁹⁸ Dedovanje – Škotska, <https://e-justice.europa.eu/content_succession-166-sc-sl.do?member=1> (13.9.2017).

¹⁹⁹ K. Zupančič, Omejitev svobode testiranja z ustanovo nujnega deleža, *Pravna praksa*, Leto 22, št. 19 (maj 2003), Priloga, str. III.

²⁰⁰ Glej S. Pavlin, Nezadostna preskrbljenost upravičenca kot pogoj za uveljavljanje praice do "nujnega" deleža na zapuščini, *Pravnik*, Let. 62, št. 11/12 (2007), str. 787-799.

slovenskega zakonodajalca je pri določanju lastnosti nujnega dediča tako očitno prevladovala misel absolutne družinske povezanosti in solidarnosti, občutek, da splošno prepričanje družbe nalaga, naj premoženje tudi danes ostaja v krogu družine, ne glede na morebitne razloge posameznih primerov, ki bi botrovali drugačni odločitvi.

Po mojem mnenju pa je sporna tudi odločitev zakonodajalca, da se zapustnika v tako veliki meri omejuje pri njegovem razpolaganju s premoženjem za časa življenja. Vračunavanje in morebitno vračanje daril, ki jih je zapustnik poklonil zakonitim dedičem kadarkoli za časa življenja se mi zdi preširoko in pomanjkljivo določeno pravilo. Menim, da bi tudi pri razpolaganjih za časa življenja zakonodajalec moral upoštevati medsebojni odnos obdarjenca in zapustnika, obdarovalca za časa zapustnikovega življenja. Če je eden izmed zakonitih dedičev za časa življenja z zapustnikom zgradil veliko trdnejši in bližji odnos kot brez krivde zapustnika kateri izmed nujnih dedičev, to ne bi smelo iti na škodo obdarjenca.

9. ZAKLJUČEK

Namen naloge je bil predstaviti slovensko ureditev ustanove nujnega deleža in ugotovitve njegove velikosti ter s pomočjo dednopravne teorije, sodne prakse in zakonodaje drugih evropskih držav oceniti primernost veljavne ureditve. Cilj je bila tudi ocena ali je obseg omejitve načela svobodnega oporočnega razpolaganja in obseg varovanja načela dedovanja v družini primeren ali si morda zasluži spremembe.

V praksi prihaja do težav in sporov že v zvezi z razumevanjem zakonsko določenega kroga upravičencev do nujnega deleža in v zvezi z izpolnjevanjem zakonsko določenih pogojev za relativne nujne dediče. Prav tako se sodišča soočajo z zelo pogostimi spori v zvezi z vprašanji katero premoženje je bilo last zapustnika in zato sestavlja zapuščino, ter katero premoženje je potrebno iz zapuščine izločiti. Med dediči nastajajo spori o resnični naravi in namenu pravnih poslov, ki jih je zapustnik sklepal za časa življenja, najpogosteje pri pogodbi o dosmrtnem preživljanju in pri darilnih pogodbah.

Institut nujnega deleža in zakonsko določena metoda ugotavljanja velikosti rezerviranega dela zapuščine in posameznih nujnih deležev je tako po mojem mnenju vzrok za številne spore med osebami, ki naj bi bile varovane z načelom dedovanja v družini in osebami, katerih dedna pravica se zrcali v pravici zapustnika do svobodnega oporočnega razpolaganja. Menim, da bi moralo načelo svobode testiranja, skladno z sodobnimi razmerami individualnega pridobivanja premoženja in slabitvijo, ne samo pridobitvene pač pa tudi čustvene povezanosti med družinskimi člani, prevladati nad zgodovinskim varovanjem zapustnikovih družinskih članov.

V zadnjem delu naloge so predstavljene različne možnosti, ki bi tudi v našem pravnem prostoru lahko nudile krepitev zapustnikove svobode pri razpolaganju s svojim premoženjem, ne le za primer smrti, temveč tudi še za časa življenja. Predlogi gredo v smer zmanjšanja kroga nujnih dedičev, določitve pogojev za vse potencialne nujne dediče, omogočanja prilagajanja velikosti nujnega deleža zapustniku, prilagajanje kvote glede na zapustnikovo dolžnost preživljanja posameznega nujnega dediča za časa življenja ali pa glede na dejstvo polnoletnosti oziroma mladoletnosti zapustnikovega potomca. Prav tako bi posameznikom zagotovili večjo svobodo razpolaganja z določitvijo maksimalne višine rezerviranega dela zapuščine ter s pravico zapustnika

odvzeti ali zmanjšati nujni delež iz razlogov zunaj zakonskega kataloga razlogov razdedinjenja.

Zagotavljanje življenjske eksistence zapustnikovih najbližjih svojcev ali pa, tako kot na primer v angleškem pravnem sistemu, zagotavljanje finančne preskrbe osebam s katerimi je zapustnik za časa življenja dejansko stkal tesno premoženjsko in čustveno vez, je po mnenju teoretikov vodilo, ki naj ga zakonodajalec upošteva pri morebitnem spreminjanju ureditve nujnega dedovanja.

Tudi po mojem mnenju je trenutna ureditev za zapustnika bistveno preveč omejujoča, zlasti glede na dejstvo, da so lahko, v kolikor ne obstajajo razlogi za razdedinjenje, do nujnega deleža upravičene tudi osebe, ki z zapustnikom za časa njegovega življenja, po lastni krivdi, niso vzpostavile bližnjega družinskega odnosa ali pa so celo z zapustnikom imele neprimeren odnos.

Menim, da je nabor možnih sprememb širok, rešitve bi lahko ponudile veliko večjo fleksibilnost in odpravile mnogokrat kritizirano togost zakonsko določenih kvot. Na zakonodajalcu je presoja in odločitev katere rešitve bi bile za slovenski sistem najbolj primerne, pri tem pa je potrebno in nujno upoštevati tudi vpliv uvedbe posameznih sprememb na odločanje slovenskih sodišč.

10. LITERATURA IN VIRI

10.1 LITERATURA

1. Cigoj Stojan: Institucije obligacij: Posebni del obligacijskega prava: kontrakti in reparacije, Uradni list Republike Slovenije, Ljubljana 1991
2. Finžgar Alojzij: Zbirka razprav iz dednega prava, Pravna fakulteta v Ljubljani, Ljubljana 1960
3. Feguš Primož: Status zaščitene kmetije po določilih Zakona o dedovanju kmetijskih gospodarstev, Pravna praksa, Let. 2010, št. 33 (26.8.2010)
4. Jamšek Katja: Nujni delež, diplomska naloga, Univerza v Ljubljani, Pravna fakulteta, Ljubljana 2008
5. Kramberger Wherry Metka: Nujno dedovanje – pravni problemi in primerjalnopravna analiza, magistrska naloga, Univerza v Ljubljani, Pravna fakulteta, Ljubljana 2010
6. Obidič Boštjan: Nujni delež kot največja omejitev svobode oporočnega razpolaganja, diplomska naloga, Univerza v Ljubljani, Pravna fakulteta, Ljubljana 2017
7. Pavlin Sabina: Nujni dediči, Uradni list, Ljubljana 2012
8. Pavlin Sabina: Nezdostna preskrbljenost kot pogoj za uveljavljanje pravice do “nujnega” deleža na zapuščini, Pravniki, let. 62, št. 11/12 (2007)
9. Rijavec Vesna: Postopek v primeru nujnega dedovanja, Zbornik v čast Karla Zupančiča, Pravna fakulteta Univerze v Ljubljani, Ljubljana 2014
10. Rijavec Vesna: Prispevek potomcev (32. ČL.ZD), Pravni letopis, Let. 2008, št. 1, Inštitut za primerjalno pravo, Ljubljana
11. Strban Grega: Pravna vprašanja vračanja denarne socialne pomoči- socialna pomoč ali socialno posojilo?, Pravna praksa, Leto 31, št. 10 (15. marec 2012)
12. Šinkovec Janez, Tratar Boštjan: Obligacijski zakonik s komentarjem in sodno prakso, Oziris, Lesce 2001
13. Šinkovec Janez, Tratar Boštjan: Veliki komentar zakona o dedovanju s sodno prakso, Primath, Ljubljana 2005
14. Zupančič Karel, Žnidaršič Skubic Viktorija: Dedno pravo, Uradni list, Ljubljana 2009
15. Zupančič Karel: Omejitev svobode testiranja z ustanovo nujnega deleža, Pravna praksa, št. 19/2003, Priloga

16. Zupančič Karel: Temeljna načela dednega prava, Pravni letopis 2008, Let. 2009, Inštitut za primerjalno pravo, Ljubljana
17. Žnidaršič Skubic Viktorija: Zakonci in njihova svoboda oporočnega in pogodbenega razpolaganja za primer smrti, Izbrani vidiki razvoja slovenskega gospodarskega in civilnega prava od srede 20. stoletja do danes: liber amicorum Bojan Zabel, Pravna fakulteta, Ljubljana 2015
18. Žnidaršič Skubic Viktorija: Dedna pogodba, VI. dnevi civilnega prava, Inštitut za primerjalno pravo, Ljubljana, Portorož, 2008
19. Žnidaršič Skubic Viktorija: Dedovanje po prejemniku denarne socialne pomoči, Delavci in delodajalci 2-3/2012/letnik XII, Inštitut za delo pri Pravni fakulteti Univerze v Ljubljani
20. Žnidaršič Skubic Viktorija: Izročilna pogodba – pogodba obligacijskega prava z dednopravnimi elementi. Pravniki 130 (2013) 3-4, Ljubljana

10.2 VIRI

1. Družinski zakonik (Uradni list RS, št. 15/17)
2. Obligacijski zakonik (Uradni list RS, št. 97/07 – uradno prečiščeno besedilo in 64/16 – odl. US)
3. Zakon o dedovanju (Uradni list SRS, št. 15/76, 23/78, Uradni list RS, št. 13/94-ZN, 40/94 – odl. US, 117/00 – odl. US, 67/01, 83/01 – OZ, 73/04 – ZN-C, 31/13 – odl. US in 63/16)
4. Zakon o dedovanju kmetijskih gospodarstev (Uradni list RS, št. 70/95, 54/99 – odl. US in 30/13)
5. Zakon o zakonski zvezi in družinskih razmerjih (Uradni list RS, št. 69/04- uradno prečiščeno besedilo, 101/07 – odl. US, 90/11 – odl. US, 84/12- odl. US, 82/15 – odl. US in 15/17- DZ)
6. Zakon o socialno varstvenih prejemkih (Uradni list RS, št. 61/10, 40/11, 14/13, 99/13, 90/15 in 88/16)
7. Zakon o partnerski zvezi (Uradni list RS, št. 33/16)
8. Ustava Republike Slovenije (Uradni list RS, št. 33/91-I, 42/97-UZS68, 66/00-UZ80, 24/03-UZ3a, 47, 68, 69/04-UZ14, 69/04-UZ43, 69/04-UZ50, 68/06-UZ121, 140, 143, 47/13-UZ90, 97, 99 in 75/16-UZ70a)

9. Sklep višjega sodišča v Ljubljani, II Cp 2957/2015, z dne 11.11.2015
10. Sklep višjega sodišča v Ljubljani, II Cp 1502/93, z dne 17.2.1994
11. Sklep višjega sodišča v Ljubljani, II Cp 1571/99, z dne 12.1.2000
12. Sklep višjega sodišča v Ljubljani, I Cp 2770/2017, z dne 1.3.2017
13. Sklep višjega sodišča v Ljubljani, II Cp 3064/2014, z dne 21.1.2015
14. Sodba in sklep višjega sodišča v Ljubljani, I Cp 1554/2015, z dne 8.7.2015
15. Sklep višjega sodišča v Ljubljani, II Cp 1752/99, z dne 27.10.1999
16. Sklep višjega sodišča v Ljubljani, I Cp 2770/2016, z dne 1.3.2017
17. Sklep višjega sodišča v Ljubljani, I Cp 3386/2014, z dne 21.1.2015
18. Sklep višjega sodišča v Ljubljani, II Cp 2815/2013, z dne 4.12.2013
19. Sodba višjega sodišča v Ljubljani, I Cp 149/2013, z dne 20.2.2013
20. Sklep višjega sodišča v Mariboru, I Cp 2002/2005, z dne 6.2.2007
21. Sklep višjega sodišča v Ljubljani, I Cp 409/2016, z dne 15.6.2016
22. Sklep višjega sodišča v Ljubljani, II Cp 737/2010, z dne 9.6.2010
23. Sodba višjega sodišča v Ljubljani, I Cp 998/2013, z dne 19.3.2014
24. Sklep višjega sodišča v Ljubljani, II Cp 313/2016, z dne 15.6.2016
25. Sklep višjega sodišča v Mariboru, I Cp 69/2017, z dne 31.3.2017
26. Sklep višjega sodišča v Ljubljani, II Cp 369/2015, z dne 13.5.2015
27. Sklep višjega sodišča v Kopru, I Cp 602/2005, z dne 19.4.2006
28. Sklep višjega sodišča v Ljubljani, II Cp 150/2012, z dne 11.7.2012
29. Sklep višjega sodišča v Ljubljani, II Cp 836/99, z dne 28.6.2000
30. Sklep vrhovnega sodišča, II Ips 703/94, z dne 18.4.1996
31. Sklep višjega sodišča v Ljubljani, II Cp 1346/2015, z dne 10.6.2015
32. Sodba višjega sodišča v Ljubljani, I Cp 1007/2010, z dne 15.4.2010
33. Sklep višjega sodišča v Ljubljani, II Cp 1532/2015, z dne 18.11.2015
34. Sodba višjega sodišča v Ljubljani, I Cp 3907/2008, z dne 4.3.2009
35. Sklep višjega sodišča v Ljubljani, II Cp 1872/93, z dne 9.2.1994
36. Sodba in sklep višjega sodišča v Ljubljani, I Cp 1554/2015, z dne 8.7.2015
37. Sklep višjega sodišča v Ljubljani, I Cp 913/2012, z dne 5.9.2012
38. Sklep višjega sodišča v Ljubljani, I Cp 1424/2014, z dne 22.10.2014
39. Sklep višjega sodišča v Ljubljani, I Cp 124/2002, z dne 27.3.2002
40. Sklep višjega sodišča v Ljubljani, II Cp 2231/2013, z dne 23.4.2014

41. Sklep višjega sodišča v Ljubljani, II Cp 3704/2009, z dne 25.11.2009
42. Sklep višjega sodišča v Ljubljani, II Cp 2258/2015, z dne 23.9.2015
43. Sodba višjega sodišča v Ljubljani, II Cp 1544/2015, z dne 11.11.2015
44. Sodba vrhovnega sodišča, II Ips 850/2007, z dne 9.10.2008
45. Sodba višjega sodišča v Ljubljani, II Cp 1319/2015, z dne 17.6.2015
46. Sodba višjega sodišča v Ljubljani, I Cp 3051/2016, z dne 8.3.2017
47. Sodba višjega sodišča v Ljubljani, II Cp 1936/2016, z dne 8.3.2017
48. Sodba višjega sodišča v Ljubljani, II Cp 3204/2007, z dne 12.3.2008
49. Sodba višjega sodišča v Ljubljani, II Cp 346/2013, z dne 29.1.2014
50. Sodba višjega sodišča v Ljubljani, I Cp 1520/2013, z dne 12.2.2014
51. Sodba vrhovnega sodišča, II Ips 156/2013, z dne 9.4.2014
52. Sklep višjega sodišča v Ljubljani, II Cp 269/2014, z dne 29.1.2014
53. Sklep višjega sodišča v Ljubljani, I Cp 2295/2015, z dne 16.9.2015
54. Sklep višjega sodišča v Ljubljani, II Cp 150/2012, z dne 11.7.2012
55. Sklep višjega sodišča v Ljubljani, I Cp 368/2009, z dne 25.3.2009
56. Sklep višjega sodišča v Ljubljani, I Cp 2760/2014, z dne 14.1.2015
57. Odločitev Ustavnega sodišča RS, U-I-330/97, z dne 30.11.2000
58. Sklep višjega sodišča v Ljubljani, I Cp 76/2001, z dne 21.2.2001
59. <http://www.sodnapraksa.si/search.php>, 15.9.2017
60. https://e-justice.europa.eu/content_succession-166-sl.do, 13.9.2017